

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap – II. évf. 5. szám

2001. május

A TARTALOMBÓL:

Részletek Pokorni
Zoltán oktatási
miniszter
az Egyházi oktatás
tíz éve című
konferencián
elhangzott beszédéből

Korzenszky Richárd:
Múlt, újjászervezés,
küldetéstudat...

Ezibula Ferencné:
Könyvtárak és
könyvtári ismeretek
általános iskolában

Hittan érettségi

Nyári táborok

Pápai Páriz
Dicconarium
számítógépen

Részletek Pokorni Zoltán oktatási miniszter az Egyházi oktatás tíz éve című konferencián elhangzott beszédéből

Mélyen Tisztelt Konferencia!

Tíz lezárt tanévet tudhat maga mögött az újraszerveződött egyházi és felekezeti iskolarendszer. Az egyházi és felekezeti iskolák megválták a maguk harcait, ismét nem idegen már az egyházi iskola a községekben, városokban.

Sokan megtapasztalhatták, hogy már az egyházi iskolák működése sem mindig feszültségektől mentes, mégis valami olyan kincset birtokolnak, amivel nem minden iskola rendelkezik. Az elmúlt egy évtizedben az egyházi oktatási intézményeknek meg kellett küzdeniük a fennmaradásért, de létrejöttük, működésük megtörtént, ízesültek, beágyazódtak a magyar oktatási rendszer egészébe, és ez visszavonhatatlan jelenlétet, teret biztosít számukra.

Nem irigylésre méltó a helyzetem, amikor a Köztársaság oktatási minisztereként az egyházi oktatásnak a magyar oktatási rendszerben betöltött szerepéről kell Önök előtt, egyházi intézmények vezetői előtt beszélnem, hiszen a magyar iskola ezeréves történetéből 950 évig az oktatás kizárólag vagy többségében egyházi oktatás volt. Ezt figyelembe véve talán könnyebb lett volna a feladatomban, hogyha az állami oktatás magyar oktatási rendszerben betöltött szerepéről kell előadást mondanom, legalábbis rövidebben – talán időben rövidebben – végezhetünk volna.

Nemzeti kultúránk alapját a több évszázados egyházi iskolahálózat biztosította. Ezt az iskolarendszert zúzta szét az államhatalom, amikor 1948-ban megszüntette az egyházi iskolákat, '50-ben

megvonta a szerzetesrendek működési engedélyét, a hittudományi karokat leválasztotta az egyetemek szervezetéről, és 1951-ben létrehozta a Minisztertanács közvetlen felügyelete alatt működő *Állami Egyháziügyi Hivatalt*.

Az állam összesen 6505 egyházi iskolát vett át, amelyből 5407 volt általános és népiskola, 98 tanító-, illetve tanítóképző líceum és 113 gimnázium. Az állami státusba került volt felekezeti pedagógusok létszáma megközelítette a 18 ezer főt.

A hatalom az egyházi nagybirtok elvételével anyagi alapjuktól, az egyházi egyesületek, szervezetek megszüntetésével, az egyházi iskolák államosításával, a szerzetesrendek tevékenységének betiltásával társadalmi jelenlétüktől, szellemi befolyásuktól akarta megfosztani az egyházakat.

Az iskolák államosításáról szóló '48. évi XXXIII. törvény következtében hazánkban az ezt követő

években – ahogy ez többször elhangzott ma itt – csak tíz gimnázium maradhatott egyházi kézben. A nyolc katolikus, egy református és egy zsidó felekezeti iskola csak szoros szervezeti és létszámkorlátozással működhetett.

A legszigorúbb megfigyelés, ellenőrzés sem tudta megakadályozni, hogy ez a néhány iskola a 40 évi pusztai vándorlás megpróbáltatásai közben átmentse nekünk azt, amit röviden úgy nevezünk: egyházi, felekezeti oktatás. A tíz gimnázium jelenlegi vezetői itt vannak közöttünk, itt vannak ebben a teremben, kérem, hogy adják át köszönetünket, hálánkat elődeiknek, valamint a régi tantestületek szerzetes és világi tagjainak, akik ezt a tettet – bízást nevezhetjük történelmi tettnek – végrehajtották.

Négy évtized után a politikai, gazdasági és erkölcsi válságában összeomló kommunista diktatúrát felváltó demokratikus rendszer újra lehetőséget adott az egyházi oktatás számára. Ma az egyházak 463 oktatási intézményt működtetnek. Ebből egyéb intézménytípusok mellett 81 óvoda, 177 általános iskola, 87 középiskola, 15 szakiskola, 28 főiskola és egyetem egyházi fenntartású.

Jó néhány évvel ezelőtt egy késő esti televíziós beszélgetésen – ismerős mindenki előtt ez a 11 órakor kezdődő, néhány száz ember által nézett televíziós műsor – a résztvevők, különböző felekezethez tartozó, hívő és nem hívő filozófusok arra a megállapításra jutottak, hogy Mózes második kőtáblája mindenki, hívő és nem hívő számára elfogadható normákat tartalmaz. Az emberre vonat-

Törökkoppány, játszótér

kozó parancsok ugyanis a humanista ember vagy a nagy teológus, *Karl Rahner* kifejezését kölcsönvéve, az anonim keresztények számára is követendőek, követhetőek. Ha mindezt az egyházi oktatás – állami, önkormányzati oktatás összehasonlítására vetítjük, akkor megállapíthatjuk, hogy szerencsés esetben a tízparancsolat nagyobbik részének tekintetében nincs különbség. Egy jó iskolában, bármilyen fenntartású legyen is, a mózesi parancsokban megjelölt normák követésére való nevelésnek a munka részévé kell válnia.

Az Alkotmánybíróság itt már sokat idézett, '93-ban született negyedik határozata ugyanakkor kimondja, hogy az állami iskola nem lehet elkötelezett egyetlen vallás mellett sem. Ez azonban nem keverendő össze a manapság szerencsére egyre kevesebbet hallható semleges világnézeti oktatással. Milyen nevelés az, amelyik semleges, azaz nem foglal állást az általa fontosnak tartott értékek mellett?

A különbség az állami, önkormányzati és az egyházi oktatási intézmények között az iskolában dolgozó pedagógusok világnézetében van. A tízparancsolatos hasonlatra visszatérve: egy jó állami iskolában a pedagógusok egy része a második, míg egy másik része mindkét kőtáblán foglaltakat magáénak vallja. Eszerint él és dolgozik, nevel. Mindkettőnek van létjogosultsága és sem a fenntartó, sem az intézményvezető nem szólhat bele az oktatási, nevelési folyamatnak ebbe, a pedagógus személyiségéből fakadó alapjába, fundamentumába.

Ilyen értelemben az *Alkotmánybíróság* ítélete a fenntartó önkormányzat, az intézményvezető számára írja elő a távolságtartást, az el nem kötelezettséget, nem vizsgálja, nem firtatja, nem korlátozza az önkormányzati iskolában dolgozó pedagógus világnézetét,

hiszen annak megvallása, annak átütő ereje, személyiségének teljessége a legfontosabb pedagógiai eszköz kell hogy legyen minden iskolában. Az egyházi fenntartású oktatási intézményekben ugyanakkor elvárható a nevelőtől, hogy a fenntartó egyház által vallott és hirdetett világnézet ne legyen idegen számára.

Kérdés, hogy kellően van-e szabályozva mindez ma Magyarországon a jogszabályok által. Meggyőződésem, én úgy látom, hogy igen. Az eltelt tíz évet végigélve, úgy látom, hogy ez a pedagógiai kultúra kezd létrejönni, így ma már megtehetjük azt – és meg is tesszük –, hogy etikai ismeretet oktatsunk valamennyi állami és önkormányzati iskolában.

1998-ban az új polgári kormány a programjában egyértelműen deklarálta, hogy hogyan gondolkodik az állam és az egyház viszonyáról. A kormány felfogásának alapja az, hogy az egyházak és az állam szétválasztása nem jelentheti az egyházak és a társadalom elválasztását. Az állam semlegessége a vallásszabadsággal kapcsolatban nem jelenthet télenléteket. A jelen nagy feladata már nem a kettéválasztás, hanem az, hogy miként biztosítható az állam és az egyházak valódi együttműködése, egymást segítése.

Az egyházi oktatási intézmények szervesen beépültek az oktatási rendszerbe, hiszen a vallási hovatartozástól függetlenül adózó állampolgárok pénzéből ugyanazon állam számára nevelik és oktatják a felnövekvő nemzedékeket. Ezért valósítottuk meg az azonos finanszírozás elvét a gyakorlatban is, hiszen az egyházi fenntartású oktatási intézmények, ezek tanulói, hallgatói nem kerülhetnek hátrányos helyzetbe az állami, önkormányzati intézményekhez képest.

Ennek érdekében az *Oktatási Minisztérium* '98. január 1-jéig

visszamenőlegesen rendezte az egyházi közoktatás '94 és '98 között nem teljesített jogos finanszírozási igényeit, valamint lehetővé tette, hogy '99-től azonos anyagi elbírálás alatt működhessenek az önkormányzati és egyházi iskolák.

A hitoktatás díjának finanszírozását, amely kérdést az előző kormány alatt szintén öveztek problémák, a kormány magára vállalta.

A fakultatív hit- és vallásoktatás tárgyában szorgalmaztuk – első miniszteri intézkedéseim között ezt tettem meg –, hogy a hittanórát védett időben, azaz reggel 8 és délután 15 óra között helyezték el az órarendben. Most, az elmúlt három tanév után szükségesnek tartom, hogy készítsünk egy felmérést a hittanárok, hittanoktatók bevonásával, hogy mik a helyi, konkrét tapasztalatok.

Létrejöttek a katolikus, református, és evangélikus egyházi pedagógiai intézetek. '99 januárjában megállapodást írtunk alá a fenti egyházakkal, azokkal az egyházakkal, amelyek ilyen intézeteket fenn kívántak tartani, közreműködünk ezeknek az intézeteknek a finanszírozásában.

Az általam vezetett tárca folyamatosan fenntartja a kapcsolatot a történelmi egyházak vallási és világi vezetőivel, intézményeivel, az egyházi oktatásügyben együttműködik a *Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával*, a *Belügyminisztériummal*, a *Pézügyminisztériummal*, és úgy látom, hogy jól tölti be ezt a koordináló, integráló szerepet.

Végül: mit tervezünk, miben látom én az előttünk álló feladatokat?

A társadalmi, gazdasági környezet és az igények jelentősen átforgalmazódtak. Sokkal heterogénabbá, sokkal differenciáltabbá váltak, és megváltozott, sokszínűbb lett az iskolarendszer is, a pedagógia maga is. Mindezek újfajta szemléletet és nagyszabású

fejlesztések szükségességét jelentik az egyházi oktatás számára is.

Itt én, oktatási miniszterként meg kell hogy álljak, mert innét önöknek, illetve az önök fenntartóinak, az önök pedagógiai műhelyeinek tudok csak javaslatot tenni, hogy mi az, amiben én ezeket a feladatokat látom. Tudunk segíteni, tudunk együttműködni, de ennek a feladatnak a végrehajtása az önök munkája.

Csak pontszerű, vázlatos felsorolásba bocsátkoznék.

Fontos minőségi mutató a lemorzsolódó gyerekek, az iskolarendszerekből végérvényesen kieső gyerekek számának a csökkentése, azaz fontos feladat benntartani őket az iskolarendszerben. Ennek kiemelt kérdése az egyházi iskolák számára is az iskolaszervezet struktúrája, hogy ne kárhoztassunk gyereket 10-12 éves korában radikális váltásra. Ezért én mindenütt azt szorgalmazom, hogy a minél hosszabb képzési idejű iskolák kialakítására törekedjenek.

Ehhez hozzátartozik a közel félezer egyházi iskolának egyházként összefogandó pedagógiai programja. Ezt a munkát elkezdték az önök pedagógiai intézetei, de fontosnak tartom, hogy tudatos célkitűzés legyen az, hogy közös, vagy egy közös magja legyen az egyházi iskolák pedagógiai programjának.

S feltehetően tovább is kell menni, mint a pedagógiai, szakmai, nevelési kérdések, hiszen az állam egészen precíz követelményeket szab az iskolák számára 2003-tól, mik azok a felszerelésbeli, taneszközbeli, fizikai követelmények, amelyeknek egy XXI. századi iskolának meg kell felelnie.

Az is bizonyos, hogy a XXI. században nem nélkülözhetik az egyházi iskolák sem az informatika, az informatikai hálózatok kialakítását és az oktatási rendszerben való értelmes alkalmazását. Nem maradhatnak le az egyházi

iskolák az informatikai ismeretszerzés, tapasztalatszerzés kérdésében a többi állami, önkormányzati iskolával szemben.

Egyre növekvő súlyú kérdésnek látom a szülőkkel való kapcsolattartás minőségét, kérdését. Magyarország azt a célt tűzte maga elé, hogy 18 éves koráig minden gyerek iskolába jár, azaz 2010-2011-re minden család gyermeke közép fokú intézménybe fog járni, olyan is, akinek a szülei nemhogy középiskolát nem láttak, sokan még az általános iskolát sem fejezték be. Ezért egyre nehezebb és egyre tudatosabban tervezett feladattá, pedagógiai feladattá válik a szülőkkel való kapcsolattartás kérdése.

Szeretném megerősíteni, amit Korzenszky Richárd mondott, a „hogyan tanítunk” évtizedek múltával bizonyosan fontosabb, mint amit tanítunk. Azaz az egyházi iskolák tantervi szabályozásában, napi működésében is a képességfejlesztésnek kell előtérbe kerülnie, a konkrét ismeret-, információ-átadással szemben, hiszen az információhalmaz folyamatosan nő, megállíthatatlannul zúdul felénk. Logikus gondolkodásként, a tanulás megtanításaként említették ezt itt többen.

S végül az utolsó – bár nem fontosságban –, ami az egyházi iskoláknak mindig is erőssége volt, a kortárs csoportok összefogása, mint nevelési színtér, az iskola biztosítása. Fontos, hogy a későbbiekben is az legyen.

A feladatok, amelyeket felsoroltam, nem tipikusan és kizárólag az egyházi iskolák feladatai, valamennyi magyar iskola feladata, de ebben az egyházi iskoláknak is szükségesnek látom a fejlődését vagy az előrelépését.

Végezetül: amivel a miniszterelnök úr kezdte, az *Egri csillagok* végével. Kinyitottuk a vár kapuját, és azt látjuk, hogy elvonultak

a törökök. Háború, ágyúk, holttestek, lándzsák, őrtüzek helyett tavaszi rét áll előttünk. Ezt a beszédet egy kicsit sablonosan *Reményik Sándor: Templom és iskola* című versével szerettem volna bezárni, de nem teszem, mert ebben a versben is egy kicsit ott van ez a várvédő attitűd, érthető módon. „*Ne hagyjátok a templomot s az iskolát!*”

Ennek a konferenciának részemről a fő üzenete az, hogy a várvédő, defenzív attitűd helyett, az elzárkózó, kaput, ablakot magunkra húzó, várfalat magunk köré húzó attitűd helyett egy oda-fordulásra, szereteteli társkeresésre, tavaszi kiadásra van szükség, be kell tölteni ezt az üres tavaszi mezőt!

Sok-e a 4-7 százalékos egyházi oktatási intézménybe járó fiatal? Ha várvédőként nézzük, akkor nagyon kevés. Ha úgy nézzük, hogy itt kell alternatívát kínálni a 95 százalékos ateistával szemben, akkor elkéserítően rossz a kép, és még a 10 százalékos se tűnne elégnek. A 4-7 százalékos alternatívának kevés, ne is akarjon alternatíva lenni, ne akarjon egy párhuzamos Magyarországot, egy párhuzamos oktatási rendszert felépíteni! Sónak és kovásznak azonban bőven elég, hogy kovász legyen a lisztben, só legyen a kenyérben, hogy átadja az egész magyar iskolaügynek, az egész magyar oktatásügynek azt, ami számára fontos, amit csak ő tud közvetíteni, amitől az egész magyar oktatásügy kenyere kell, hogy ehető, élvezetes, ínycsiklandó és fogyasztható legyen.

Ehhez azonban ezeken a feladatokon, az egyházi iskolák előtt álló feladatokon őszintén, a munkát elvégezve önöknek, valamennyiünknek végig kell mennünk. Ehhez kívánok mindenkinek sok bölcsességet, kitartást és jó egészséget. Köszönöm a figyelmüket.

KORZENSZKY RICHÁRD

Múlt, újjászervezés, küldetéstudat...

Amikor több, mint ezer éves Magyarországon az iskolai jellegű oktatás, szabad-e tíz tanév után megállni és visszatekinteni? Csepp az idő tengerében az elmúlt évtized: mégis kötelességünk, hogy megálljunk. Hálát kell adnunk az újrakezdés lehetőségeiért.

Az elmúlt tíz esztendő kihívásokat jelentett az oktatáspolitikai számára: pluralista iskolarendszer alakult ki. A helyi politikusok számára: vajon a helyi társadalmi igények megvalósulhatnak-e? Az egyházak, az egyházi vezetők számára: miként tudják vállalni az iskolák nyugodt működéséért a felelősséget? Kihívás volt ez az időszak a törvényhozás számára: az állam és egyház szétválasztásának a problémája, ugyanakkor az elengedhetetlen együttműködés kérdésének a megoldása.

Mindenek előtt azonban tisztelgő főhajtás illik az áldozatoknak. 1948-ban, amikor egyetlen tollvonással megszüntették Magyarországon az egyházi oktatást, több ezer tanár vált földönfutóvá, mert csak elveik megtagadásával folytathatták volna azt a munkát, amire elhivatottak voltak s amire igazi képesítésük volt. Az akkori magyar politikai rendszernek inkább volt szüksége képesítés nélküli pedagógusokra, s engedte, hogy szerzetes tanárok a két évvel az államosítás után bekövetkezett feloszlás után inkább ládászögezők, tejgyári munkások, trolibuszkalauzok, hontalan földönfutók legyenek.

Ami egy kikényszerített meg egyezés-sorozat úgynevezett eredményeként az egyházi iskolaügyben újra láthatóvá lett Magyarországon, ritka kivétel volt a szo-

cialista tábornak nevezett új világrendben: 1948-ban nyolc protestáns gimnázium (hamarosan állami nyomásra csak egy, a debreceni maradt meg), két zsidó gimnázium (a kettőből is egy lett csupán), majd 1950-ben nyolc katolikus szerzetesgimnázium. Az állami iskolamonopólium nem tűrt meg másként gondolkodókat a saját rendszerében. A pedagógusnak hivatásból fakadó kötelessége volt, hogy oktató-nevelő munkáját a marxizmus-leninizmus világnézete alapján végezze: olvashattuk az iskolai rendtartásokban egészen a nyolcvanas évek végéig. Egy totalitárius, monolitikus, diktatórikus rendszerben nem volt logikus magyarázat arra, hogy maradt hírmondó a régi, nagy múltú egyházi iskolákból.

A szabadságot ajándékba kaptuk. Már 1989-ben, amikor a farsori Evangélikus Gimnázium újra megindulhatott (épülete valahogyan elkerülte az államosítást), s az országos tanévnyitó ünnepséget ebből a régi-új intézetből közvetítette a rádió és a televízió, érezhette az ország, hogy talán új korszak kezdődik az egyházak és az oktatás kapcsolatában.

A rendszerváltozás kihívást jelentett. Jogállamiságot. Kényszer-megegyezések helyett mindenre hatályos törvényeket. Szabadságot. A gondolkodás és a véleménynyilvánítás szabadságát. Sokszínűséget, törvények védelme alatt. Törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról: a rendszerváltozás küszöbén. Törvény a közoktatásról, már az első szabad választott parlament idején.

A kihívásokat egy hasonlattal hadd érzékeltessem: kispályás focit játszottak a csapatok, kevés emberrel, szurkolókkal a pálya

szélén. Majd egyik pillanatról a másikra átkerültek a kis csapatok a nagy pályára. Ugyanannyi emberrel. Végig lehetett futni a pályát. Kimerülni is hamarabb lehetett. S a pálya széléről egyre gyakrabban bekiabáltak.

A feladat nagy volt és nagy ma is. Felkészülni nem lehetett rá. De a kihívás mellett nem mehetett el és nem is ment el tétlenül egyetlen egyház sem.

A közvélemény formálói megkondították a vészharangokat. Jönnek az egyházak: vége az oktatás szabadságának! Meg az egyházi ingatlanok visszaigénylése: több tízezer ingatlanról lehet olvasni a kilencvenes évek elejének sajtójában, hatezer oktatási intézményről. „*A tömeges iskola-visszaigénylés ellentétes a zsinat állásfoglalásával*” – olvasható egy napilap cikkének vastag címében. „*Az óriási tömegű iskola-visszaigénylés ugyanis arra mutat, hogy a magyar katolikus egyház nem a szociális szerepvállalást tartja elsődlegesnek, hanem az iskolai befolyás visszaszerzését, noha a zsinat elsősorban szociális, nem pedig pedagógiai szerepvállalásra ösztönöz.*” (Magyar Hírlap 1993. IV.6.11.o.) Ugyanakkor az emberek többsége egy 1991-ben megjelent felmérés szerint pártolja, hogy az egyházak iskolákat tartsanak fenn: 90%-nak ez a véleménye. (Vö. Halász Gábor: Társadalmi igények, iskola, oktatáspolitikai. Oktatáskutató Intézet, Bp. 1991.)

Az államosítás idején több, mint hétezer közoktatási intézmény volt egyházi fenntartású. Az elmúlt év statisztikája szerint az összes óvoda 1,6%-a, az általános iskolák 4,8%-a, a középiskolák 8,3%-a volt egyházi fenntartású. A katolikus egyháznak

1999/2000-ben összesen 280 közoktatási intézménye volt. Hol van ez a több ezertől, amitől annyira féltek?

Mi történt? A négy évtizeden keresztül lefojtott társadalomban megfogalmazódott az igény olyan intézmények iránt, amelyek határozott értékrendet képviselnek. Az emberek jelentős százalékban – vallásszociológusok felmérései pontosan kimutatják – legalább a maguk módján vallásosnak mondták és mondják magukat. Sokakban föltámadnak a régi emlékek: vissza kellene állítani a régi iskolát – a nagy nevű, híres kollégiumokat, gimnáziumokat... Vagy jó volna olyan iskolákat létrehozni, mint amilyen a debreceni református gimnázium vagy a pesti piarista vagy a pannonhalmi bencés... Csakhamar világossá válik azonban, hogy negyven év elmúlt, értelmetlen minden restaurációs törekvés, és másolni sem lehet a megmaradtakat. Valami egészen újat kell kezdeni. Új körülmények között.

A jogi keretek fokozatosan tisztázódnak. Ugyanakkor politikai, pártpolitikai erőpróbák színterévé válnak iskolaalapítási vagy újraindítási kezdeményezések. Megalapozatlan félelmek fogalmazódnak meg: vallási diktatúrától félnek sokan, a világnézeti semlegesség jelszavának hangoztatásával a személyiségi jogok sérülésétől félnek és féltének politikusok tanárok, szülők, diákok esetében egyaránt.

Alkotmánybírói állásfoglalásra van szükség. Kikristályosodik a feladat-átvállalás fogalma: „ha az egyház vagy a szülők elkötelezett iskolát alapítottak és működtetnek, az állam támogatni köteles őket olyan arányban, amennyiben ezek az intézmények állami feladatot vállaltak át.” (Az Alkotmánybírók 4/1993.II.12.sz. határozatából, *Magyar Közlöny* 1993/15.) Érdekes módon nehezen érthető volt sokak számára és politikai kérdéssé vált az ún. „szektorsemleges finanszírozás” elve. Vagyis: amikor az egyházi oktatást támogatja az

állam, ez nem az egyházak támogatása, hanem azoknak az állampolgároknak a támogatása, akik lelkiismereti és vallásszabadságból fakadó jogaikkal óhajtanak élni. S hogy élni tudjanak ezekkel a jogokkal, ezt biztosítani kötelessége az államnak. És ez nem jelenti az államnak és az egyházaknak az összefonódását.

Létrejönnek az egyházi iskolák. Nem tömegesen, miként ettől sokan féltek. Szórványosan. S a legtöbbről nem is tudott a közvélemény. Mert nem volt érdeke éppen politikai pártoknak, hogy foglalkozzanak velük. Elkezdtek csendben dolgozni. Nem voltak szerzetestanárok a katolikus egyházban, csak a megmaradt iskolákban – illetve volt néhány idős, tiszteletre méltó hős, akik hetven vagy nyolcvan évük ellenére egykori diákjaik segítségével újra iskolát teremtettek. Voltak tiszteletreméltó idős protestáns pedagógusok, akik gyerekkorukban szívták magukba az egyházi iskola szellemiségét, és boldogok voltak,

hogy most szolgálhatják azt az ügyet, amit megpróbált egy diktatúra kitörölni a történelemből. Voltak jó szándékú, a vallásukat nem gyakorló, de a vallásos értékrend iránt érzékeny tanárok, akik szívesen csatlakoztak egy újjászerveződő egyházi iskola tanári karához.

Voltak és vannak feszültségek természetesen bő-

Pannonhalmi, bencés monostor, könyvtár.

ven. Nem beszéltünk és beszélünk sokszor még ma sem azonos nyelven. Mert sokan nem tudták és nem tudják talán még ma sem, hogy mi az egyházi iskola. Nem hitbuzgalmi intézmény, hanem iskola, ahol szakszerű, korszerű tudást kell továbbadni. Olyan iskola, amelynek világos értékrendje van, és ezt nevelési célkitűzéseiben határozottan meg is fogalmazza. Olyan iskola, amelyben a teremtett világ iránti tisztelet parancsoló törvényszerűség. Amelyben az emberről vallott képet – közös ez a zsidó-keresztény hagyományban, amely nem kultúra csupán, hanem világnézet – nem a hasznosság határozza meg, hanem az, hogy mindannyian ugyanannak a teremtett világnak vagyunk részei és felelősei.

A körülmények nem voltak mindig kedvezőek. Egy társadalom érettségének fokmérője a tolerancia. A türelem. A demokrácia. Ami sosem lehet a kisebbség elnyomása, de ugyanúgy nem jelentheti a demokrácia a kisebbség diktatúráját sem a többséggel szemben. Hatályos törvények háttérével a legtöbbször mégis ellen-szélben kellett (s nem ritkán kell néhol ma is) dolgozni. Láttam egyháznak visszaadott iskola-épületeket tőből levágott fűtőtestekkel, kitépett villanykapcsolókkal és betört ablakokkal. Láttam névtelen, fenyegető leveleket, iskolát létrehozni szándékozó lelkipásztornak címezve. Találkoztam szülőkkel, akiknek buzgón felsorolták az egyházi iskola hátrányait: ahol nem lesz majd tánc, a lányok nadrágban nem járhatnak, szerzetesi ruhát kell majd viselni a fiúknak... Érdekes témája lehetne szakdolgozatoknak az újrainduló egyházi iskolákkal kapcsolatos sajtó elemzése. „Képzeld csak el, mondjuk a magyar nyelv és irodalom órán, amint a nebulók katolikus szeltemben próbálkoznak teszem azt a nagy O betű írásának elsajátításával.

Vagy az őszi termések lerajzolásakor szigorúan egyházi szempontok szerint keverik ki a színeket, hogy az ecsetkezelésről ne is beszéljünk. És mindjárt más színezete támad a szekrényugrásnak és a fejenállásnak is, ha katolikus lelkülettel közelítünk a szőnyeghez és a dobbantóhoz...” (Balogh P. Ferenc: Az egyháznak tanulunk? Kurír, 1992. febr.14.)

Mégis érdemes volt és érdemes. Az egyházi iskola önmagában nem jobb egyetlen más iskolánál sem. De meggyőződésem, hogy nagy-szerű lehetőség. Lehetőség az emberformálásra, a közösségalakításra, a hagyományápolásra, az érték-megőrzésre. Hitet adni egyetlen egyházi iskola sem tud. De elkötelezett munkatársakkal elő tudja készíteni az utat a hithez. A hithez, ami Isten kegyelme, ingyenes adománya.

A jelenlévők között sokan vannak, akik tanúi és munkatársai voltak ennek az évtizednek. Tudjuk, mennyi feladatunk van még. Tudjuk, hogy nem zárkozhatunk be önmagunkba. Szerves része kell hogy legyen a magyarországi egyházi iskolarendszer az egész magyar közoktatásnak. Mert sajátos elköteleződésünkkel ugyanannak az országnak vagyunk polgárai mindannyian.

Hadd idézzem a II. Vatikáni Zsinat állásfoglalását: „Az iskola központi intézmény: egyre eredményesebb tevékenységéért mindenkinek össze kell fognia: a családoknak, a nevelőknek, a kulturális, polgári és vallási szervezeteknek, az államnak és az egész emberi közösségnek. A szülőknek az iskola megválasztásába kijár a valódi szabadság, mivel első helyen és elidegeníthetetlenül az övék a gyermeknevelés gondja és kötelessége. A közhatalom feladata az állampolgárok szabadságának megvédése, ezért az osztó igazságosság követelményének megfelelően gondoskodnia kell az állami támogatás olyan szétosztásáról, hogy a szülők lelkiismeretük szavát követhessék és

valóban szabadon választhassák meg az iskolát gyermekeik számára.” (Gravissimum Educationis, 5.pont)

Mennyi kockázatot kellett vállalni: gondoljunk csak egész iskolák átvételére. Vagy az egészen új iskolák megindítására, felépítésére. Pedagógusok továbbképzésére (nem átképzésére!). Tartalmi munkára: több száz tanár szorgalmára, hogy megszülessék egy minta értékű kerettanterv. Vagy épületek felújítására, lakhatóvá tételére: az építészetben is megjelent az egyházi iskolák felújításában vagy átépítésében valami egészen érdekes, új minőség (Aszód, Győr, Miskolc, Hajdúdorog, Kalocsa, Szeged – s hosszan folytathatnánk a sort: külön tanulmányt érdemelne ez a téma is). S a kockázatvállalás eredményeként létrejöttek közösségek, egymásra jobban figyelő, azonos értékrendet képviselő, különböző egyházakhoz tartozó felelős emberek barátságai, megerősödött az elkötelezettség.

Vannak, akik szerint az egyházi iskolák számára átmeneti időszaknak tekintendő az eltelt évtized. (Vö. *Kotschy Beáta*: A katolikus pedagógusképzés múltja és jelene. *Vigilia* 200/5. 321.o.) Meggyőződésem, hogy igazuk van. Az újra-kezdés időszaka van mögöttünk, nem pedig a termés betakarításáé. De látnunk kell, hogy iskoláink élnek. A tanulmányi versenyeken jól szerepelnek. Bár sajnálatos mértékben csökken a gyermekek létszáma, iskoláinkra mégis van igény. Meggyőződésem, hogy lesz is, ha fontosabbnak tekintjük azt az embert, azt a gyermeket, akit tanítunk, mint azt a tudásanyagot, amit továbbadunk. Mert azt, amit tanítunk, el lehet felejteni, de azt, ahogyan tanítunk, nem lehet elfelejteni soha.

Adja Isten: olyan legyen a jövőnk, hogy az egyházi iskolák történetében hasonló újra-kezdésre szükség többé ne legyen soha.

GYIVICSÁN VIKTÓRIA

Beszámoló a fóti szakmai napokról

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.” (Péld 22,6)

Igazán meghitt, odaadó testvéri szeretettel fogadtak minket a fóti Száz Juhocska Református óvoda munkatársai, akik ebben az évben vállalták a református óvodapedagógusok számára megrendezett, immáron hagyománnyá váló *Szakmai Napok* megrendezését. Szinte minden református óvoda képviseltette magát, így vendéglátóinkkal mintegy hetvenen hallgathatták az igen színvonalas előadásokat.

Az óvoda vezérigéjével kezdtük a szakmai napot: „A békesség Istene pedig aki kihozta a halálból a juhoknak nagy pásztorát a mi Urunkat, Jézust, tegyen készsége titeket minden jóra, azt munkálván tibennetek, ami kedves Őelőtte a Jézus Krisztus által, akinek dicsőség örökkön-örökké. Amen.” (Zsid 13,20-21)

Kövér Sándorné dr.-tól nyitóelőadásában az óvoda légköréről, annak megfelelő kialakításáról hallottunk. Olyan pedagógiai, gyakorlati tanácsokkal, útmutatásokkal látott el bennünket, amelyek igazán közel állnak a magát keresztyén pedagógusnak valló emberhez. Szempontjai a következők voltak:

- a gyermekközpontú nevelés tárgyi és személyi feltételei (mely az otthon melegét adja)
- Montessorri Mária által vallott nézetet magunkénak érezni:

„nem alakítani, alakulni engedni...”

- a pedagógus részéről a magas fokú szakmai kultúráltság
- az óvónóból áradó szeretet (ezt igen érzékenyen „fogja” a gyermek)
- engedni a gyermeket a lelkiismereti cselekvésre, amikor is az általunk közvetített normákat kipróbálhatja

Varga István mondja: „Az egész gyermek úgy vétetik amint van, nem aminek lennie kell. A megismert gyermek nevelhető, a nem ismert csak idomítható!” Változatos és teljes értékű pedagógiai munkát kíván az alábbiak alkalmazásával: kompetens hozzáállás, a megoldásra utaló beszélgetés, kitartásra ösztönzés, pozitív tulajdonságok kiemelése.

Kövér Sándorné dr. kitért a család és az óvoda kapcsolatára is, melynek fontos eleme az óvónő részéről a család mindennapjaiba való segítségnyújtás. „A gyermek szeretetét őszintén érző szülő, aki kölcsönös bizalmat, igazi megértést és segítő készséget élvez, valódi partner lesz az együttműködésben” – hangzott az előadás végén.

A nap további részében Molnár Sándor előadásában a bibliai családképpel ismerkedtünk meg. Az előadó kiemelte, hogy a házasság intézménye ha-

nyatlóban van és a romlás folyamata csak Isten igéjével állítható meg! Megkérdőjeleződött az eddigi erkölcsi normarendszer és nekünk keresztyéneknek a világ elé kell tárunk hitvallásunkat, a bibliai igazságokat. Reánk bízott küldetés ezt megtenni. Hallhattuk, mit mond a Biblia a házasságról: Isten rendelése – tévútra lépnek, kik más megoldást kívánnak választani. Meghatározott céllal teremtette Isten az embert – „nem jó az embernek egyedül lenni ...alkotok hozzá illő segítőtársat”. Az ideális feleség pedig megjelenik a számunkra is ismert Példabeszédek könyve 31,10-31 részében.

Az előadás két részben zajlott le, a Károlyi-kastélyban ugyanis a fóti óvodások táncában is gyönyörködhattunk meglepetésként. A táncosabb lábúak még a közös táncba is bekapcsolódhattak – melyhez a Kolompos együttes húzta a talpalávalót.

A szombat reggeli áhítat után, melyet Zila Péter, a fóti egyházközség lelkésze tartott a gyönyörű templomban, ismét más megközelítésből hallhattuk a család és az óvoda kapcsolatát kiemelten igénylő szülő és pedagógus kapcsolatában fontos területről, a fogyatékos elfogadásáról szóló előadást.

Fazekasné Fenyvesi Margit beszélt többek közt a fájdalom megjelenési arcairól (amikor a szülő szembesül gyermeke fogyatékosával). Stációkra bontotta a fogyatékos elfogadását:

- közlés
- elfogadás
- harag
- gyász
- keresés
- gyermek felnőtt lesz

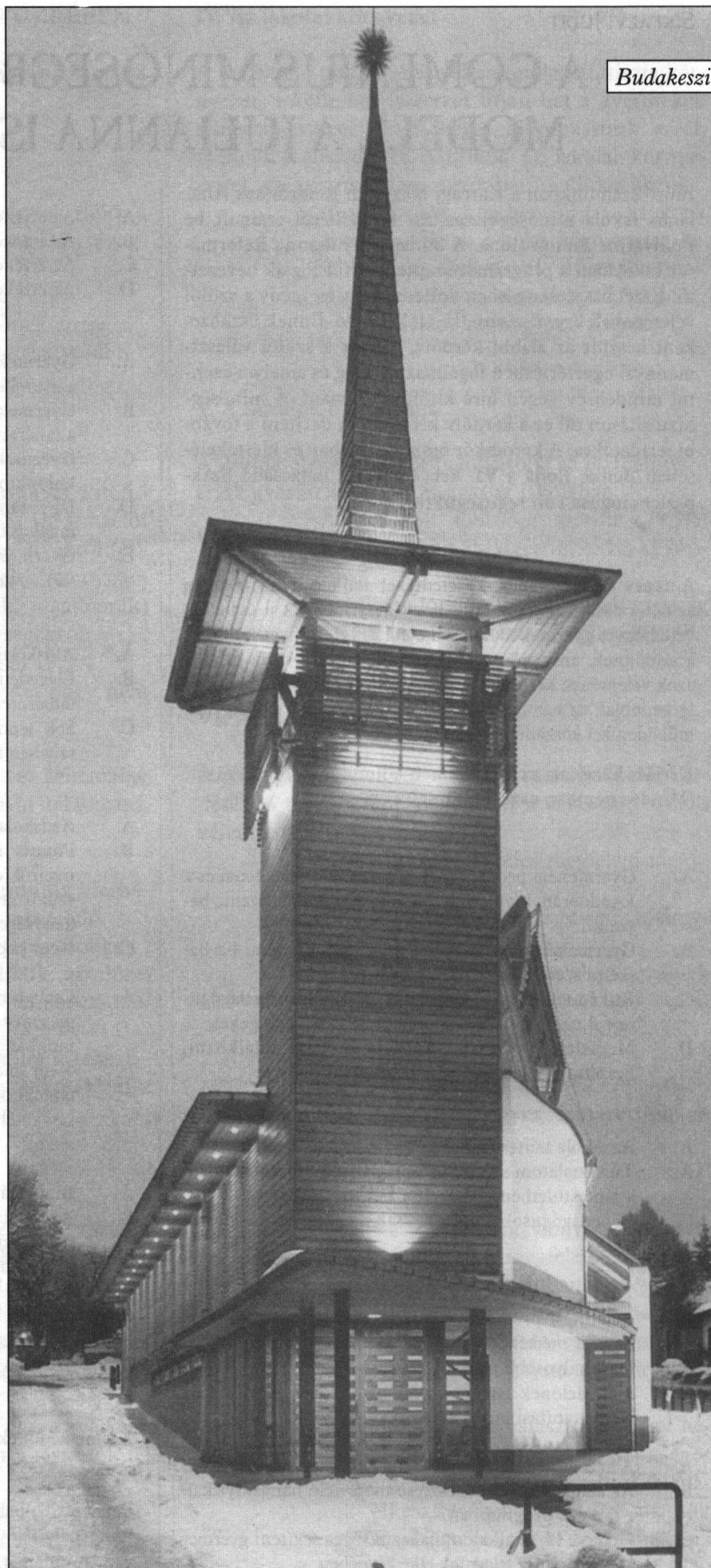
Szerencs, népház

Nekünk óvónőknek legfontosabb dolgunk a maradéktalan segítségadás a szülőnek. Kérdésünk őszintén, minden kérdésre, melyet a szülő feltesz válaszoljunk, szembesítsük a vádjaival (de mindezt tapintatosan) hívjuk, vigasztaljuk, tekintsük partnernek – szóltak a külön-külön is hatalmas feladatot jelentő instrukciók. Hitel, hit által – ez úgy érzem minden résztvevő fejében megfogalmazódott – sokkal könnyebb.

A záró előadást **dr. Pálhegyi Ferenc** tartotta Családcentrikus pedagógiai gondolkodás címmel. A tanár úr seregnyi kérdése csak úgy záporozott ránk. Ki fogja gyermekeinket nevelni? Kicsoda a gyermek? Mit nem kap meg a gyermek az intézményes nevelésben? Hallhattuk, hogy az 50-es évek szakmai vélekedésével szemben – mely szerint a gyermek nevelése nem szülői feladat – ma Istennek hála egyre inkább a „ha rövid a karod toldd meg egy szülővel” felfogás kezd teret hódítani társadalmunkban. Hiszen Isten úgy alkotott minket, hogy családban töltsük el az első időt, adott egy fészket és adva vannak a feltételek! Nekünk egyedül, pedagógusoknak azonban nincs módunk ezt pótolni! Csak a szülőkkal együtt, otthon lehet elkezdni a változást.

Hálatelt szívvel gondolunk a főtiakra, hogy az itt leírtakat végighallgathattuk s együtt testvéri közösségben érezhettük, hogy bizony sok az Úr által ránk bízott feladat. „Isten velünk...” mondja a Zsoltaáros, s ez megsokszorozza erőnket. Úgy hiszem, óvónő testvéreim véleményét is tolmácsolom, ha megragadom az alkalmat és leírom, jó lenne ezeket az előadásokat teljes terjedelmükben módszertani füzetekben is vizionálni. Csak reménykedhetünk, hogy a Gondviselő továbbra is megadja, amit már megadott és tökéletesíti bennünk, amit már elkezdett.

Budakeszi

SÍKFALVI JUDIT

A COMENIUS MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI MODELL A JULIANNA ISKOLÁBAN

Előző számunkban a Karcagi Nagykun Református Általános Iskola minőségbiztosítási modelljéről számolt be Földváriné Simon Ilona. A budapesti Julianna Református Iskolában a programot szeptembertől fogják bevezetni. Ezzel összecsengésben született meg az igény a szülői vélemények begyűjtésére, kiértékelésére. Ennek eszközeként készült az alábbi kérdőív, melyet a szülői választmánnyal egyetértésben fogalmaztak meg és amelyet ezután minden év végén újra kitöltetnek majd. A minőségbiztosításon túl ez a kérdőív kíván fényt deríteni a további feladatokra. A kérdéskör összeállításában és kiértékelésében Benke Ilona a VI. ker. Nevelési Tanácsadó Szakpszichológusa volt segítségükre.

Kedves Szülők!

A tanév befejezésének közeledtével felmerült az igény a szülői választmány részéről, hogy megismerjük a családok véleményét gyermekeik iskolai életéről. Kérdőívet küldünk a szülőknek, amit név nélkül várunk vissza. A vizsgálatba azok véleménye kerülhet, akik a kitöltött kérdőívet május ?-ig bedobják az iskola portáján elhelyezett dobozba. Együttműködésüket köszönjük.

Kérjük, húzza alá az igaznak ítélt állítást az alábbiak közül! (Minden pontban **csak 1** állítást!)

- 1.
- A. Gyermekeim pedagógusaival a szülői értekezleten és a fogadóórán kívül nincs lehetőségem találkozni, beszélni.
 - B. Gyermekeim pedagógusait mindig elérhetem, ha beszélni szeretnék velük.
 - C. Ritkán adódik alkalom, hogy gyermekeim pedagógusaival megbeszélhessem a felmerülő nehézségeket.
 - D. Megfelelő számban van lehetőségem találkozni, beszélni gyermekeim pedagógusaival.

- 2.
- A. Az iskola tantestületében az állandóság a jellemző.
 - B. Tapasztalatom szerint az optimálisnál több a változás a tantestületben.
 - C. A pedagógusok körében csak néhány cserélődésről tudok.

- 3.
- A. A tanítási programban túlzottnak tartom a vallásos nevelés mértékét.
 - B. Hangsúlyosabb vallásos nevelést várnék el.
 - C. Megfelelőnek tartom a vallásos nevelés mértékét az iskola tanítási programjában.

- 4.
- A. A házi feladatok elkészítése sok szülői segítséget igényel.
 - B. Az alapkészségek fejlesztése megfelelő hangsúlyt kap a tanítási programban.
 - C. Hetente kb. 2 alkalommal szükséges segíteni gyermekemnek a házi feladatok elkészítésében.

- 5.
- A. Az értékelést általában kevésnek ítélem.
 - B. Az értékelés szubjektív.
 - C. Az értékelés 1-1 tantárgyból nem elegendő.
 - D. Az értékelés megfelelő mennyiségű.

- 6.
- A. Gyermekeim reggelente várja az iskolába indulást, a gyerekekkel való találkozást.
 - B. Gyermekeim reggelente várja az iskolába indulást, a tanáraival való találkozást.
 - C. Gyermekeim többször szeretne otthon maradni, különböző indokkal, pl.:
 - D. Úgy tapasztalom, hogy elsősorban kötelességből megy iskolába, de igazi örömét nem leli benne.
 - E. Gyermekeim több beszámolójából az derül ki, hogy tart társaitól, fél az iskolában.

- 7.
- A. Az iskolai környezet kisebb hiányosságokkal elfogadható.
 - B. Elégedett vagyok az iskolai környezettel (iskola udvara, tantermek felszereltsége és tisztasága, mosdók állapota).
 - C. Sok tennivalót látok még az iskolai környezetben és szívesen felajánlom segítségemet. Például:

- 8.
- A. Az iskolai rendezvényekről rendszertelenül értesülök.
 - B. Pontos információim vannak az iskola rendezvényeiről (évnnyitó, évvzáró, ünnepségek, istentiszteletek, szülői értekezletek, fogadóórák) és szabadidős tevékenységeiről.
 - C. Nem kapok értesítést.

- 9.
- A. Családunkra nehezen teljesíthető anyagi terheket ró gyermekeim iskolai oktatásban és szabadidős programokban való részvétele.
 - B. Nem jelent túlzott anyagi megterhelést gyermekeim iskolai oktatásban és szabadidős programokban való részvétele.

- 10.
- A. Biztonságban érzem gyermekeim az iskolában.
 - B. Az idei tanévben érzem leginkább biztonságban gyermekemet az iskolában.
 - C. A biztonság további javítását tartanám szükségesnek.

Kérem, fejezze be az alábbi mondatokat!

Azt javasolnám az iskola vezetőjének a következő időszakra

Kiemelkedőnek tartom az iskola vezetőjének munkájában

Befejezésül lehetőséget kínálunk a szülőknek, hogy a még fontosnak ítélt (személy szerint fontosnak ítélt) eredményről vagy problémáról írjanak.

EREDMÉNYEINK A SZÁMOK TÜKRÉBEN

A megkérdezettek 70 %-a válaszolt, ez összesen 128 időben visszaküldött kérdőívet jelent.

I. Az iskola speciális jellege

Megkérdeztük a szülőket arról, milyennek ítélik a vallásos nevelés mértékét az iskola nevelési programjában.

Válaszolóink
1,5%-a túlzottnak
88,2%-a megfelelőnek tartja,
10,1 %-a pedig hangsúlyosabb
vallásos nevelést vár el.

II. Szülőkkal való kapcsolattartás

Üdvözlendő, hogy a kérdőívet kitöltő szülők 84,6%-ának pontos információi vannak az iskolai rendezvényekről (évnnyitó, évzáró, ünnepek, Istentiszteletek, szülői értekezletek, fogadóórák) és a szabadidős tevékenységekről. Rendszertelenebbül értesül 15,3%. Egyetlen család sem jelezte, hogy nem kapnak értesítést.

Érdeklődtünk arról, milyen gyakran van lehetősége a szülőknél gyermekük pedagógusával találkozni, beszélgetni.

A válaszadók

81,8%-a szükség esetén mindig elérhetőnek tapasztalja, illetve megfelelő számban találkozik a pedagógusokkal. 12,5%-uknak ritkán adódik alkalom, hogy megbeszélhesse a felmerülő nehézségeket. 5,5 %-uk pedig csak a szülői értekezleteken és a fogadóórákon tudja elérni a pedagógusokat.

III. A gyermekek iskolai közérzete

Öt állítás igazságtartalmának minősítése szerint a szülők 82,7%-a tapasztalja azt, hogy gyermeke reggelente várja az iskolába indulást, a társaival, tanáraival való találkozást. 12,2%-uknál úgy jelezték, hogy elsősorban kötelességből jár iskolába, de igazi örömét nem leli benne. 2,4%-uknál a család úgy érzi a gyermek beszámolóiból, hogy tart a társaitól, fél az iskolában. 2,4%-ukban jelzik a szülők, hogy gyermekük többször szeretne otthon maradni különböző indokokkal.

IV. Az iskolai környezet

A megfelelő tárgyi feltételek, a rendezett, tiszta környezet, a kellemes közérzet útján hat a gyermekek teljesítményére. Hogy képet alkothassunk arról, mennyire elégedettek a szülők az iskolai környezettel, azt kértük, válasszanak három állítás közül.

A válaszolók körében 71,6% azoknak aránya, akik az iskolai környezetet kisebb hiányosságokkal elfogadhatónak találják. 15,7%-uk elégedett. 12,5% pedig sok tennivalót lát még ezen a téren.

V. A tanulók biztonsága

A szülők elégedettségét befolyásolja az is, mennyire érzik gyermekeik biztonságát az iskolában.

A családok többsége szerint (79,5%) biztonságban tudják gyermekeiket az iskolában.

A válaszadó szülők 20,3%-a a biztonság további javítását tartaná szükségesnek.

VI. Az értékelésről

Az eddigi területekhez viszonyítva az értékelés kérdésében már jobban megoszlott a válaszadó szülők véleménye.

57,4% – „Az értékelés megfelelő mennyiségű.”

29,9% – „Az értékelés egy-egy tantárgyból nem elegendő.”

8,6% – „Az értékelést általában kevésnek ítélem.”

3,9% – „Az értékelés szubjektív.”

VII. A tanítási program (egyes ismerettípusok fontossága), szülői segítség

A válaszadó szülők

41,2%-a jelölte meg, hogy az alapkészségek fejlesztése megfelelő hangsúlyt kap a tanítási programban.

19,8%-uk viszont azt szeretné, ha az olvasás, írás, számolás fejlesztése még kiemeltebb szerepet kapna a tantárgycsoportok között.

A szülők 22,9%-a választotta, hogy hente kb. 2 alkalommal szükséges segítenie a gyermekének a házi feladatok elkészítésében, míg 16%-uk sok szülői segítséget tart fontosnak az otthoni felkészülésnél.

CZIBULA FERENCNÉ

Könyvtárak és könyvtári ismeretek általános iskolában

Az emberiség története során felhalmozott ismereteit könyvekben rögzítette. A XV. században társadalmi szükségletté vált a könyvek nyomtatása: a polgárosodás, az egyetemek kialakulása, a humanista műveltség iránti érdeklődés növelte a könyvek iránti igényt. Ezt már lassú, kézi másolással nem lehetett kielégíteni. Így került sor a könyvnyomtatással való kísérletezésre, melynek kezelhető eredményei az 1440-es évekből maradtak ránk a *manzi Johannes Gutenberg* műhelyéből. A ma már könyvtörténeti ritkaságok népkönyvek, kalendáriumok, búcsúlevelek, donátusok voltak.

Magyarországon a reformáció terjedésének hatására alakult meg az első nyomda 1539-ben. Főleg latin, német, görög munkákat és tankönyveket adtak ki.

Az első magyar bibliafordítások az 1530-as években külföldön jelentek meg. 1533-ban *Krakkóban* született meg az első teljesen magyar nyelvű nyomtatott könyv, *Komjáti Benedek: Szent Pál levelei magyar nyelven* című könyve. Ezt követte *Pesti Gábor Újtestamentum*-fordítása Bécsben 1536-ban. *Sylvester János* a *Nádasdy Tamás* által felállított *sárváriúrszigeti* nyomdában nyomtatta ki 1541-ben *Újtestamentumát*, az első teljes protestáns bibliafordítás pedig 1590-ben látott napvilágot *Károly Gáspár* munkájaként.

A könyvnyomtatás első fénykora a XVIII. századra tehető. *Budán* egyetemi nyomda működött, a *Landerer családnak* a budai nyomdáján kívül *Pozsonyban*, *Pesten* és *Kassán* is volt műhelye. Ekkor került kiadásra *Euripidész* alkotásainak fordítása és *Dugonics* műveinek megjelentetése is.

A könyvnyomtatás mellett fokozatosan alakult ki a kereskedelem, melynek gazdája kezdetben a könyvkiadó volt. A kereskedelem fellendülését az egyéni kisebb vásárlók mellett a főúri és a kollégiumi könyvtárak létrejötte biztosította.

A főúriak közül megemlíthető a *péceli Ráday-könyvtár*, melynek anyagát *Ráday Pál* kezdte gyűjteni, s fia, *Gedeon* folytatta. A körülbelül 12000 kötetes gyűjteményt 1861-ben a református egyház vette meg, és *Pécsre* költöztette. Ma is itt működik a *Dunamelléki Református Egyházkerület* könyvtáraként.

Még gazdagabbnak bizonyult *Széchenyi Ferenc* könyvtára, melyet *nagycenki* kastélyában rendezett be. A 17000 darabból álló gyűjteménye lett az alapja a magyar nemzeti, a mai *Országos Széchenyi Könyvtárnak*.

Meg kell említeni a kollégiumi létesítményeket is. Kezdetben iskolai könyvtárként működtek, később értékes irodalmi, és a tudomány újabb eredményeit tartalmazó könyveket gyűjtöttek az átfogóbb tájékoz-

tatás céljából. Törekvések kezdődtek a könyvtárak gyűjteményének enciklopédikus teljességére.

A református könyvtárak nagy értékű állományainkkal napjainkban is a művelődéstörténeti kutatások fontos bázisai.

Közülük kiemelkedő a *Bethlen Gábor* által a *Gyulafehérvári Kollégiumnak* ajándékozott könyvtár, melyet később *Nagyenyedre* telepítettek át. 1849-ben 50000 kötet esett áldozatul a pusztításnak, de még így is 70000 kötetel büszkélkedhet a létesítmény. Ugyancsak nagy múltra tekint vissza a *Debreceni Kollégium* és a *Sárospataki Kollégium* gyűjteménye. E két utóbbi könyvtár jelentős szerepet játszott a tankönyvkiadásban is. Saját nyomdájukból kerültek ki az első magyar nyelvű tankönyvek *Eöri Fülöp Gábor*, *Budai Ézsaiás*, *Losontzi Hányoki István* közreműködésével.

Az általános iskolák is igyekeztek a maguk módján és anyagi lehetőségeik szerint az iskolai könyvtárakat kiépíteni. Ezek kezdetben az iskolai oktató-nevelő munka segédanyagok voltak, tehát elsősorban a tanítók számára nyújtottak segítséget. Későbbiekben a tanulók házi olvasmányaival létrejöttek az ifjúsági könyvtárak is. Szépirodalmi anyaguk egyre bővült, bár még mindig akad olyan iskola, ahol egy kétajtós szekrényt sem töltenek meg a könyvek.

Gyermekeink sokoldalú ismereteinek gyarapításához elengedhetlenné válik a könyvtárhasználat. Funkciója is szolgáltatásai egyre sokszínűbbek.

Az 1978-as Tanterv szükségesnek látta a könyvtári ismeretek tanítását a felső tagozatban. Ezek az évi 4-5 órák segíteni kívánták a tanulók eligazodását a könyvek között. A NAT minden műveltségterületen felvette a *könyvtári ismereteket* és a *könyvtárhasználatot*, de a tárgy tényleges tanítását az *Informatika* műveltségterületére helyezte át.

A 2000-ben törvénnyé vált *Kerettanterv* ismét visszahelyezte a magyartanítás körébe. Tartalma és követelményrendszere bővült, az alapfokú oktatás valamennyi évfolyamára meghatározott belépő tevékenységet. Ezek a következők:

Témakörök:

1. évfolyam

Könyvtárlátogatás

- A könyvtár szolgáltatásai
- Olvasási szokások kialakítása a könyvtárban
- Gyermeklexikon használata

2. évfolyam

- A kép és szöveg kapcsolata
- A könyvtárhasználat alapvető szabályai
- A könyvek jellemző adatai

- Gyermekújságok jellemzői
- 3. évfolyam
 - Adatok, információk célszerű elrendezési módjai
 - Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről
 - A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom
 - A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), szótárhasználat módja
 - A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai
- 4. évfolyam
 - Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, dia- és videofilm)
 - Ismerkedés folyóiratokkal
 - A katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében
- 5. évfolyam
 - Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban
 - Könyvek (ismeretterjesztő és szépirodalmi szöveg)
 - Segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia)
- 6. évfolyam
 - A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formai és szerkezeti jellemzői
 - A könyvekből gyűjtött adatok rendszerezésének alapvető ismeretei
- 7. évfolyam (magyar nyelv)
 - A könyvtár írott és modern technológián alapuló dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában
 - Forráshasználat, forrásjegyzék, az idézés módjai
- 8. évfolyam (magyar nyelv)
 - A tárgyi katalógus használata önálló feladat megoldásához: cédulázás, vázlat, forrásjegyzék készítése a gyűjtött adatokról

Belépő tevékenység:

- 1. évfolyam
 - Látogatás az iskolai könyvtárban
 - Válogatás a korosztálynak készült könyvekből
 - Viselkedésmód a könyvtárban
 - Szómagyarázat gyermeklexikon használatával
- 2. évfolyam
 - Szöveg és kép együttes értelmezése
 - A tartalomjegyzék
 - Gyermeklexikonok betűrendje
 - Író, cím, kiadó
 - Gyermekújságok
- 3. évfolyam
 - Egyéni és csoportos anyaggyűjtés
 - Ismeretlen szavak értelmezése
 - Helyesírási szótár használata
 - Szabadpolcos könyvkeresés
 - Író, cím, kiadó, a kiadás éve
- 4. évfolyam
 - Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek
 - Mesegyűjtemények, gyermekverses kötetek keresése szabadpolcon
 - Eligazodás a gyermekeknek készült segédkönyvek között (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár)

- 5. évfolyam
 - Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: ismeretközlő és szépirodalmi szöveg, segédkönyv (szótár, lexikon, enciklopédia)
- 6. évfolyam
 - Sajtótermékek fajtái
 - Sajtótermékek formai és szerkezeti jellemzői
 - Az adatrendezés alapvető ismeretei
- 7. évfolyam
 - A könyvtár nyomtatott dokumentumai: segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat
 - Elektronikus információhordozó
 - Beszámoló készítése hivatkozással a forrásra az idézés megfelelő módjával
- 8. évfolyam
 - Mindennapi, közéleti és szakmai problémákról vagy irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a tárgyi katalógus segítségével

Könyvtári órák száma a Nyíregyházi Jókai Tanteroban:

Évf.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Óra	5	4	5	6	4	4	3+3	3+3

A plusz óra a tanuló könyvtáros által igazolt egyéni, könyvtári kutatómunkáját és feladatmegoldását jelenti. A megadott óraszámok a könyvtárban töltött órákra vonatkoznak. Amennyiben az iskola könyvtáros-tanárt foglalkoztat, úgy az órák megtartása az ő feladata. Nem tanári végzettségű könyvtáros esetében a magyartanító feladata az óra levezetése.

A nem könyvtárban tartott órák a könyvtári ismeretek segítségével a tanulási képességek fejlesztését szolgálják.

Ennek órahálója:

Évf.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Óra	6	10	10	7	18	10	11	11

A felsoroltakból kitűnik, hogy napjainkban újra felértékelődik az iskolai könyvtár. Nemcsak a nevelők felkészülését, önművelését kívánja szolgálni, nemcsak a tanulók szabadidős tevékenységét hivatott kitölteni, hanem megtanít eligazodni a nyomtatott információk világában, segítséget nyújt a tanulásban. Elektronikus információhordozói révén korszerű oktató-nevelő munkára serkent.

Minden iskola feladatává kell váljon az iskolai könyvtár korszerű bővítése, a könyvtár adta lehetőségek kihasználása valamennyi tantárgy keretében, de különösen a magyar nyelv és irodalom tanításában.

Rövidesen el kell érni, hogy ne csak könyvtár legyen minden iskolában, hanem iskola is minden könyvtárban.

A hittan érettségi vizsga általános követelményei

ZSINATI HATÁROZAT

„A református hit- és erkölcsstan érettségi vizsga általános követelményei” c. dokumentum kiadásáról

- 1§ A Magyarországi Református Egyház Zsinata jelen határozatával „A református hit- és erkölcsstan érettségi vizsga általános követelményei” c. dokumentum elfogadásával módosítja a református hit- és erkölcsstan érettségi vizsga követelményeit.
2. § A módosított követelmények alapján először 2005-ben tehetnek református hit- és erkölcsstan érettségi vizsgát a középiskolát végzett diákok. 2004-ig a régi követelményrendszer alapján kell szervezni az érettségi vizsgákat.
3. § Jelen zsinati határozat kihirdetésével lép hatályba. (ZS- 155/2001.)

Budapest, 2001. május 10.

Dr. Kálmán Attila
a Zsinat világi elnöke

Dr. Bölcskei Gusztáv
a Zsinat lelkesi elnöke

VILÁGNÉZETILEG ELKÖTELEZETT ISKOLÁK RÉSZÉRE

(Katolikus, református, evangélikus felekezetű
tanulók számára)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A hittan érettségi vizsga célja

A hittan oktatásnak kettős feladata van: egyrészt segít a tanulók hitének ébresztésében, elmélyítésében, az istenszeretet növekedésében, a fiatalok a keresztyén/keresztyén életgyakorlatba történő bevezetésében, másrészt oda kell eljuttatnia a diákokat, hogy felfogják az isteni igazság teljességét.

Az érettségi vizsgán mérhető és értékelhető a hitoktatás folyamán elsajátított ismeret a Szentháromság egy Istenről, az ő egyházáról, egyházának tanításáról és küldetéséről a világban.

A követelményekben

- hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és vallási ismeretek, amelyek segítségével a vizsgázó aktualizálni tudja felekezete tanításait, el tud igazodni korunk erkölcsi kérdéseiben,
- nagy figyelmet kapnak a korszerű biblia és teológiai ismeretek, illetőleg azok a készségek és ismeretek, amelyek egyháza tanításának komplex és időszerű bemutatásához szükségesek,
- fontos szerepet kapnak azok az ismeretek, amelyek egyháza jelenkori társadalmi, szociális és kulturális tevékenységét és azokat az erőfeszítéseket mutatják be, amelyeket egyháza az emberiség üdvösségének érdekében fejt ki.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a keresztyén/keresztyén élet és gondolkodásmód kialakításához szükséges alapfogalmakkal;
- tudja-e használni az alapvető vallási terminológiákat, a vallási fogalmakat, a szakkifejezéseket, a szaknyelvet;
- ki tudja-e fejezni ismereteit szóban és írásban;
- elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel felekezetének tanításait korszerűen be tudja mutatni;
- jártas-e a bibliai szövegek olvasásában és értelmezésében;
- látja-e a kapcsolatot a Biblia tanítása és mai életünk között: látja-e azokat az erkölcsi értékeket, amelyek pozitívan alakíthatják életünket és világunkat, valamint ismeri-e a keresztyénység/keresztyénség alapvető válaszait a személyes és végső kérdésekre;
- képes-e vallási ismereteit a dialógus és az ökumené szellemében mások számára közvetíteni;
- birtokában van-e felekezetének, egyházának történetében az alapvető tényeknek (időpontok, személyek, események).

A középszintű vizsga a jelöltektől az alapvető hittani ismereteket, kifejezőképességet, az ismeretek rendszerezési képességét, a hittani tudás alkalmazását, valamint az erkölcsi ítéletalkotás képességét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban az egyházi felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A középszintű követelményeket meghaladó komplex ismereteket, összetettebb teológiai kérdések világos előadását, korszerű bibliai és egezetikai ismereteket, magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb vélemény- és ítéletalkotási készségeket vár el.

Az érettségi vizsga témaköreit és részletes követelményeit az egyes felekezetek tanterveik alapján fogalmazzák meg.

A HITTAN ÉRETTSÉGI VIZSGA RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEI (A református felekezetű tanulók számára)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

Az érettségi vizsga témaköreit és részletes követelményeit az egyes felekezetek tanterveik alapján fogalmazzák meg.

A hittan érettségi vizsga szabályai (helye, ideje, jelentkezés, stb.) megegyeznek a Művelődési Miniszter 129/1981. (MK 17.) MM utasítással kiadott Gimnáziumi Érettségi Vizsgaszabályzat (továbbiakban GÉV), a GÉV-et módosító jogszabályok, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1999. (VI.13) Korm. rendelet alapján érvényben lévő vizsgaszabályzatban leírtakkal.

A hittant csak a világnézetileg elkötelezett iskolákban, nappali tagozaton lehet érettségi tárgyként fölvenni a kötelezően választható tanult tárgyak egyikeként.

Írásbeli vizsga:

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy 25 kérdésből álló tesztet kell megoldania – Biblia, Énekeskönyv használata nélkül – 60 perc alatt. E feladatlap benyújtása és 10 perc szünet után egy 120 perces értekezés (esszé jellegű) feladat következik, melynek megoldásához a vizsgázó használhat Bibliát, Énekeskönyvet és bibliai atlaszt is. A kérdések összeállítása központilag, a Zsinat Iskolaügyi Osztályának szervezésében történik.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán minden tétel három részből áll, melynek arányosan a bibliaismeret, egyháztörténet, dogmatika, etika, egyházi esztendő, világvallások, kompetenciák és emelt szinten az egyházismeret témakörből kell állnia.

A vizsgázó igazolja anyanyelvi műveltségét azzal, hogy mondanivalóját világosan és szabatosan előadja, az alapvető szaktárgyi fogalmak ismeretében legyen képes felismerni és értelmezni az események közötti lényeges összefüggéseket. A vizsgázó a felkészüléshez Bibliát, Énekeskönyvet, Bibliai Atlaszt, vagy a tétel kifejtéséhez szükséges forrásrészletet, ábrát használhat, melyet a tanár köteles a vizsgázó rendelkezésére bocsátani.

Bibliaismeret: A vizsgázó feladata nem a történet elmesélése (hiszen Biblia használható), hanem az, hogy a történetet, eseményt, azon belül a fogalmakat, összefüggéseket vagy törvényszerűségeket értelmezze, kifejtse, magyarázza, ezáltal bizonyítsa be olvasottságát, általános bibliaismeretét.

Egyháztörténet: A vizsgázó a legfontosabb kronológiai és topográfiai adatok, történelmi tények, az alapvető szaktárgyi fogalmak ismeretében legyen képes felismerni a történelmi folyamatokat, mozgásának legjelentősebb törvényszerűségeit.

Dogmatika, etika: A fogalmak, összefüggések kifejtése, magyarázata, melyen keresztül igazolja az alapvető hitigazságok ismeretét, bizonyítsa be erkölcsi ítéletképességét, tudjon az adott kérdésben állást foglalni.

Világvallások: A főbb világvallások rövid, vázlatos ismertetése a cél, ahol meg kell említeni a vallások kialakulásának, tanításának csupán legfőbb jellemzőit, mai helyzetét.

Egyházi esztendő: Az egyházi év ünnepei, az ünnepek gyökerei, mai jelentőségük bemutatása a vizsgázó feladata.

Kompetenciák: a szövegértelmezés és esetelemzés során tudjon eddigi ismeretei alapján állást foglalni, véleményét világosan megfogalmazni, megindokolni.

Egyházismeret: A vizsgázó mutassa be saját egyházának jellemzőit, ismerje jelképeit, hitvallásait, énekkincsének kiemelkedő darabjait, valamint legyen jártas saját gyülekezetének történetében, mai életében.

RÉSZLETES TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

Témakörök	Követelmények	Emelt szint
	Középszint	
Ószövetség	<p>1. Bibliaismeret</p> <p>Óstörténet: A teremtés, az ember teremtése, proto-evangélium, bűnesetek, az özönvíz. Ósátyák története: Ábrahám, Izsák, Jákób, József. A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei: Mózes elhívása, kivonulás Egyiptomból, szövetségkötés, honfoglalás, bírák kora: Sámson, Gedeon, Jefte, Sámuel, Debora, Saul-Dávid-Salamon királysága. Illés és Elizeus próféta, babiloni fogság, hazatérés a fogságból. Jézusra vonatkozó próféciák; azok keletkezési körülményei, messiási várakozás: Ézsaiás, Jeremiás, Dániel, Mikeás, Hageus, Zakariás.</p>	<p>Leviticus: lévíták, papok, áldozatok az Ószövetségben. Numeri: A 40 éves pusztai vándorlás oka és következményei. Bálám története. Deuteronomium: Izrael kiválasztásának „indoklása”. A nagy törvények és hétköznapi értelmezésük példái. Az asszír fogság, keveredés és annak következményei.</p>
Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	<p>A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, tanítói és próféta.</p>	<p>A Tóra</p>

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
1. Bibliaismeret		
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása: születése, megkeresztelkedése, megkísé- tése, a tanítványok elhívása, hegyi beszéd, az Isten országáról szóló példázatai, az „én vagyok” mondások, gyógyítási csodái, megváltó áldozata, kereszthalála és feltámadása, mennybe- menetele és a missziói parancs.	Keresztelő János élete és munkássága. Lukács evangéliumának saját anyaga. Találkozások az evangéliumokban: Nikodémus, samáriai asszony.
	Az apostoli kor: A Szentlélek kitöltetése, a keresztyén egyház születése, Péter és János apostol munkássága, Saulus megtérése, Pál missziói útjai. Apostoli kor a levelekben: Róma, Korinthus I-II., Filippi, Timóteus I-II., Jakab.	A nagyhét eseményei a négy evangélium össz- függésében. Galata, Efezus, Filemon, János I. A jelenések könyve és az apokaliptika.
Alapvető újszövet- ségi bevezetés-tudo- mányi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai. Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanító és pásztori; egyetemes.	Az apostolok cselekedetei. A szinoptikus evangéliumok.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor.	A palestinai zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta.
2. Egyháztörténet		
Krisztus egyházá- nak története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos for- dulópontjai: Pünkösd eseményei, a keresztyén egyház születése, őskeresztyénség, az istentisztelet liturgiája, ókatolicizmus, keresztyénüldözések, a keresztyénség, mint államvallás. Szerzetesrendek kialakulása Keleten és Nyugaton. Keresztes háborúk, avignoni fogság. Eretnekmozgalmak és az inkvizíció. Előreformációs törekvések: Wycliff és Husz. A reformáció német és svájci ága. Az ellenreformáció Európában, a jezsuita rend. A protestáns ortodoxia és a pietizmus. A puritaniz- mus. Az ökumenikus mozgalmak kezdetei. A katolicizmus és a protestantizmus a XX. sz.-ban. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek példák Krisztus elkötelezett követésére: Szent Ágoston, Szent István, Assisi Szent Ferenc, Luther Márton, Zwingli Ulrich, Kálvin János.	Nyugat és Kelet eltérő fejlődése, a nagy egy- házszakadás. Keleti és nyugati nagy egy- házatyák, a korai keresztyénség dogmái. A felvilágosodás, egyházellenes irányzatok. Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, Teréz anya.
A saját felekezeti története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai: A reformáció tanainak elterjedése Magyarországon. Kiemelkedő személyiségei: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály Szegedi Kis István, Kálmán- csehi Sánta Márton, Huszár Gál. A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert. A bécsi békétől a szatmári békéig (Bocskai István) – a Habsburg udvar valláspolitikája: 1606-1711: ellenreformáció, a gyászévtized, gályarab prédikátorok. Az erdélyi fejedelemség valláspolitikája: 1571-1690. Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lórántffy Zsuzsanna. Vértelen ellenreformáció: A magyar	Magyarországi hitvallások, zsinatok, kánonok, teológiák. A Debreceni Alkotmányozó Zsinat 1881. A belmisszió irányzatai és főbb képviselői: Szabó Aladár, Balogh Ferenc, Kiss Ferenc.

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
2. Egyháztörténet		
A saját felekezet története	protestantizmus helyzete III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején. II. József valláspolitikája, a Türelmi Rendelet. A két világháború közötti egyház története: Makkai Sándor, Baltazár Dezső, Ravasz László, Révész Imre. Állam és egyház viszonya a II. világháború után: Egyezmény 1948, államosítások. Bereczky Albert, Papp László, Ordass Lajos.	A szolgáló egyház teológiája.
3. Dogmatika		
Az egyház tanítása	A keresztyén egyház tanításának alapvető tételei: Isten megismerése, a kijelentés (Istenérvek) Különös kijelentés, az Ige hármas alakja reformátori felfogásban. Az ember Isten szövetségében. Evangélium a törvényben. A keresztyén hit. Egyetemes hitvallások. Istenről, mint Szentháromságról. A teremtő, Mindenható Atya. Az isteni gondviselés. Jézus Krisztus személye és titka. Jézus Krisztus prófétai, főpapi és királyi tiszte. A Szentlélek személye és munkája. Az anyaszentegyház. A sákramentumok: keresztség és úrvacsora. Az eljövendő világ és az örök élet. A saját felekezet dogmatikai tanítása: A reformátori gondolkodás jellegzetességei: solus Christus, sola gratia, sola fide, sola Scriptura. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata, Isten mindnyájunkat egygyé tesz Krisztusban: Ökumenikus mozgalmak, a II. vatikáni zsinat.	A kegyelmi kiválasztás tanítása. A látható és láthatatlan egyház. A felekezetek kialakulása, a hitvédelem alapjai, a XIX-XX. századi uniótörekvések.
4. Az egyházi esztendő		
Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyöke-rei, jelentősége: Advent, karácsony, böjt, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, újkenyér, újbor, október 31., a reformáció emléknapja. Az ünnepek liturgiája. A református istentisztelet és kegyesség.	Liturgikus szövegek: a református istentisztelet fogalmainak ismerete, apostoli köszöntés, előfohász, lekción, textus, a sákramentumok szerzettetési igéi, a kazuálék vonatkozó szövegei.
5. A keresztyén erkölcsi élet – etika		
A keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt: Erkölcs, erkölcsi döntés, etika fogalma. Az erkölcs keresztyén megítélése a bűn és kegyelem fényében Kicsoda az ember? A törvény átka és haszna. A belső törvény: a lelkiismeret. Szabadság és rend. A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén. A Tízparancsolat etikai üzenete: más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, Isten nevével élni és visszaélni, az idő rendje, ünnepek és hétköznapok, a munka és pihenés, a teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, technika, szülők, gyermekek,	Az élet transzcendens megalapozásának igénye. A keresztyén diakónia hétköznapi megélési formái. Hívás, munka, tulajdon. A média szerepe életünkben, a manipuláció veszélye. Tolerancia és megalkuvás.

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
5. A keresztyén erkölcsi élet – etika		
A keresztyénség erkölcsi tanítása	szerelem, házasság, válás, szexualitás, család, nemzedékek, szülőföld, haza. Az élet védelme: szennvedélybetegségek, abortusz, eutanázia, géntechnológia, öngyilkosság, halálbüntetés. Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban.	
6. Világvallások		
A nagy világvallások <u>alapvető</u> gondolatai	A vallás fogalma. A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus. Mai főbb vallási áramlatok.	Konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus. Keresztyén kisegyházak, szekták, pszichovallások. Különbség ökumené és szinkretizmus között.
7. Egyházismeret		
A saját egyház mai élete		A MRE jelképei, címere, hitvallásai: II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté. Az egyház felépítése: egyházköztség, egyházmegye, egyházkerület, Zsinat. Főbb szolgálati területei: misszió, diakónia.
Egyházzene		Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjainak ismerete: 23, 25, 32, 42, 65, 66, 77, 84, 89, 90, 130, 134, 135, 150, 164, 165, 167, 225, 264, 274, 312, 315, 316, 326, 341, 373, 390, 460, 463.
A szűkebb közösség		A gyülekezet, az egyházi iskola története, mai élete.
8. Kompetenciák		
Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.	
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.	

PÁPAI PÁRIZ DICTIONARIUMA SZÁMÍTÓGÉPEN

A reformációt követő XVII. század is nagy és súlyos időszaka a magyar reformátusságnak. Megpróbáltatások jőszerivel szakadatlan egymásutánja, súlyos egyéniségek, kimagasló erkölcsi példák, nagyszerű tudományos és irodalmi teljesítmények hegyormai. S jöllehet ma már közhelyszámba megy, hogy a vallásos ember nem ugyanaz, mint a hívő ember, mégsem véletlen, hogy éppen e század folyamán vált a *vallás* – a latin *confessio* megfelelője – a *religio* fogalmával egyenértékűvé. *Szenci Molnár* szótára a század elején még csak az *Isteni tisztelet*, *Szolgálat*, *Félelem*, *Szentség* szavakat sorolja fel a *Religio* mellett; száz évvel később már a *Vallás* is ott van *Páriznál*. S hogy e jelentésátvitel mennyire friss és vitatható volt még ekkoriban, arra éppen a kor – s az egész magyar történelem – egyik legnagyobb erkölcsi óriása, *Bethlen Miklós* a tanúbizonyosság, aki önéletrészében hosszán értekezik *confessio* és *religio* különbözőségről. Ámde e században élt eleink számos jeles példáját hagyták ránk annak, miként kell a hitet tudománnyal egybekötni, élettél (s ha kell: halállal) pecsételni. Tapasztalataikról, eredményeikről és kudarcaikról jelentős irodalmi emlékeket is hagytak – ilyen *Bethlen Miklós* imént említett, élete végén, fogságában írt munkája. Fontos tájékozódási pontokat kínálnának műveik a mi időnkben való eligazodáshoz is, ha olvasnánk őket – de vajon értjük-e a nyelvüket? *Kosztolányi*, mikor *Pázmányt* olvas, úgy érzi: nem volt szükség a nyelvújításra – hát mi értjük-e még nemcsak *Pázmány*, hanem *Molnár Albert*, *Medgyesi Pál*, *Kemény János*, *Bethlen Miklós*, *Páriz Ferenc* nyelvét? Olvassuk-e őket, tanulunk-e tőlük? Ránk férne – de ahhoz szavaikat, beszédük kötésének módját is meg kellene ismernünk, mielőtt még nyelvünk lázas elidegenítésének újabb

folyamata során egészen elfelejténénk magyarul. S most, amikor gyerekeink a könyvek helyett inkább a számítógépet bújják, kutyaharapást szóróval: miért ne állítsuk éppen a számítógépet a magyar nyelv és a régi irodalom, sőt: református múltunk, akár teológiai örökségünk alaposabb megismerésének szolgálatába? Példának okáért, *Bethlen Miklós* műve rendkívül értékes forrás (a szerző leírja egyebek között két ragyogó pedagógus, *Keresztúri Pál* és *Apáczai* módszerét, akiknek tanítványa volt, szemtanúként számol be *Zrínyi Miklós* haláláról, az erdélyi fejedelemség végidejéről, a maga országmentő szélmalomharcáról és az országpusztító rendek bűneiről), ám a vaskos könyv nehéz olvasmány, tele van régi magyar szavakkal, sajátos szókötéssel, latin szövegekkel. Ma már viszont a világhálón is hozzáférhető, s ez azt jelenti: megpróbálkozhatunk azszal, hogy magát a szöveget teljes terjedelmében a maga magyarázására, konkordancia gyanánt használjuk – ez a módszer pedig aligha lehet idegen mitőlünk, bibliás reformátusoktól. S ez csak egy mű – legfőbb ideje folytatni (vagy inkább elkezdeni) a református egyháztörténeti és irodalmi adattár számítógépre gyűjtését.

A magam fordítói gyakorlatából tudom, hogy a számítógép kincset érhet annak, aki szövegekkel bíbelődik. *Páriz Ferenc* Dictionariuma is kincset ér annak, aki régi magyar szövegek megértésére törekszik, sőt szépen akar írni magyarul. Ezért szántam rá magam, hogy digitalizáljam ezt a szótárt, melyben egyebek közt ezt olvasuk: *Thesaurus rerum omnium memoria est: A' jó elme minden dolgoknak kints tartó ládája* – de bizony őt magát is bátran nevezhetjük *kints tartó ládának*, hiszen a nyelvújítás előtti idők legnagyobb magyar nyelvészeti munkája, legbőségesebb adattára ez. Kvalitátsait a nyelvújítás idején sem von-

ták kétségbe. *Teleki József* azt írta róla: *visszafénylik* benne egy sze- rencsésebb kor (a magyar nyelv aranykora, ahogyan *Révay* nevezte a XVII. század elejét, a *Szenci Molnár*, *Pázmány Péter*, *Medgyesi Pál* korát). Remélhető, hogy ha igazán megnyitjuk ezt a ládát, nemcsak a magyar múlt irodalmi emlékeit nyitogató aranykulcsokra találunk majd benne, hanem saját mai nyelvünk megújításához való eszközökre is.

A *Dictionarium* hasonmását néhány éve adta ki az *Universitas Kiadó*, ám így is kevesekhez jutott el. Pedig a kiadó tudós szerkesztője „*művelődéstörténetünk egyik legfontosabb forrásának és segédeszközének*” nevezi a könyvet, s így méltatja: „*A mai napig is egyike legalaposabb és legbőségesebb latinszótárainknak, az egyetemi latintanításban és a nagyközönség értő latin nyelvhasználatában mindmáig pótolhatatlan segédkönyv. Emellett alapvető fontosságú a művelődéstörténet számára is: mivel mind a művelt köz- és irodalmi nyelv, mind a tudományos szakterminológiák szókincsét összegyűjtötte és normaként rögzítette, bármely régi magyar irodalmi mű, műfaj, tudományterület tanulmányozásához és a nyelvtörténeti kutatásokhoz használata elengedhetetlen.*”

Célunk, hogy mindez számítógépen a kutatók, fordítók, az érdeklődők, a régi magyar nyelv és a *latinitas* bűvárai, a tanárok, sőt a gyermekek számára is elérhetővé váljon a kutatóhelyeken, könyvtárakban, iskolákban, sőt akár odahaza is. Miért ne képzelhetnők el, hogy a gyerekek játékos tanulás közben – a gép jóvoltából igen megkönnyített, izgalmas, hathatós, rejtvényfejtő-felfedező munkával – igyekeznek tudományt szopni e *Dictionariumból*, amely századokon által annyi nemzedéket táplált? Még aki nem akar deákul tanulni (tanítani), az is tanulhat (taníthat) belőle – magyarul! Mégpedig a gondolkodás képességét öregbítő *induktív* módszerrel, a nvel-

vi/nyelvtörténeti adatok megbízható sokaságával, ami a gépben még gyerekkézzel is megszélídhetővé válik – kivált, ha olyan segítők állnak a gyerekek mellett, akik nem irtóznak a régi kincsek ódonságától, sem a számítógép újdonságától, hanem készek előre menekülni, az ót az újba átmenteni, mindannyiunk javára és gazdagodására.

A szótár digitalizálását megkezdjük, közel három százaléka van már számítógépen. Egyszerre két kiadást gépelünk be párhuzamosan: az első (1708) és a harmadik, Bod Péter-féle bővített kiadást (1767), amelyeknek hasonlósága és eltérései is pontosan követhetők lesznek a számítógépen. A szöveget betűhíven rögzítjük, de úgy fogjuk a keresőprogramot kialakítani, hogy a mai helyesírást használva is bárki könnyen boldoguljon vele. A CD ezzel az adatbázissal egy leendő elektronikus könyvtár első két kötetét fogja tartalmazni. A munkát a későbbiekben többi jelentős szótáremlékünk digitalizálásával szeretnénk folytatni (Szenczi Molnár háromnyelvű szótára a XVII. sz. elejéről, a négy nyelvű Jambressich-szótár, Baróti Szabó Dávid Magyarság Virágai, a Sándor István-féle 15 ezer szavas Toldalék a Magyar-Deák Szókönyvhez stb. Egyébként a Párizs-szótár magyar-latin része is párhuzamosan rögzíthető közvetlen elődjével, Szenczi Molnár 100 évvel korábbi Dictionariumával.)

Szeretettel fogadnunk minden érdeklődést, javaslatot, kritikát a készülő mű – és más, digitalizálható szövegemlékek – reménybeli felhasználóitól, tanároktól, akikben az iskolai felhasználásra nézve sikerült érdeklődést keltenünk, és azoktól is, akik a begépelésben munkatársakként tudnának részt venni.

Boros Attila,

2113 Erdőkertes, Losonci u. 37.
vagy boros.attila@drotposta.hu

Ízelítőül másoljuk ide a könyv legelső oldalát:

Ab: *Tól, tôle.* Varia præterea significat. Dejici à fundo: *Házától (örökségétől) meg-fosztatni.* Ab re consulis: *Káromra adsz tanácsot.* Ab re orare: *Haszontalan kérni.* Secundus à rege: *Király után második.* Ab aliquo esse: *Valaki tselédjéhez tartozni.* Est à Pamphilo: *Pámfilus tselédje.* Abhorret à nuptiis: *Idegen a' házasságtól.* Metuit sibi ab illo: *Fél tôle.* Defendere à frigore vites: *A' hidegtől óltalmazni a' szőlőt.* Hoc à me facit: *Ez az én jómra (részemre) vagyok.* Stare à mendacio: *A' hazugságnak hinni inkább.* Stare à Pamphilo: *Részére lenni.* Imparatus à militibus & pecunia: *Sem hada készen, sem pénze.* Mediocriter à natura instructus: *Gyengén bírja magát.* Reus est à Milone: *Miló vádolja.* Pericles ab Anaxagora foecundus fuit: *Köszönje Anaxagorásnak a' mit tudott.* Tantum potuit à facundia: *Annyira ment ékesen szólásával.* Caput à Sole dolet: *A' Nap hévségétől fáj a' feje.* À principio: *Eleitől fogva.* Veni à castris: *A' tábor felől jöttem.* À summo bibere: *A' fő helyről alá köszönt pohárt inni.* Pecuniam numeravit ab ærario. *A' közönségesből vött pénzt.* Ab labris poculum argento circumcludere: *A' pohár száját ezüstbe foglalni.* Ventus flat à meridie: *Déli-szél fú.* Ab oceano petere: *A' tengerről hozatni.* À longè: *Messzünnen.* À retrò: *Innen hátul.* Ab aliquo solvere: *Valaki adósságából fizetni-meg valamit.* Frater quod debet, ab Egnatio solvet: *Megfizet, ha neki-is megadja Egnatius.* À me salutem ei dic: *Én szómmal köszöntsed.* À me exit foras: *Az én házamtól jő-ki.* À nobis eo: *Hazul jövök.* À me pudica est: *Én meg-nem szeplősítettem.* Quod à sole fuit: *A' melly részét a' Nap sütötte.* Ab illo friget: *Nem fül hozzá a' szive.* À pectore denudari: *Kinn lenni a' melyének.* A fronte & à tergo: *Elől hátul.* Ab ira & odio: *A' harag és a' gyűlölség miatt.* À metu infamiæ: *A' gyalázattól-való félelem miatt.* Ab incunabulis, À parvo te novi: *Gyermekségedtől fogva.* Eleganter hic adduntur particulæ, Usque, Prope: *Usque à prima pueritia.* Usque ab arce: *A' vártól fogva.* Tam prope à domo: *Házától illy közel.* À cœna: *Vatsora után.* À labore: *A' munka tétel után.* Homerus recens fuit ab illorum ætate: *Homerus hamar támadott ő utánnok.* Recens eram à scriptione: *Akkor végeztem vala-el az írást.* Officium denotant, ut: *À pedibus: Postája, vagy Inasa.* À rationibus: *Számvevő, Számtartó.* À concionibus aulicis: *Udvari Pap.* Ab reo: *Prókátor.* Ab epistolis: *Posta-mester.* À secretis: *Belső író-deák.* À manibus: *Író-deák.*

Àbâcium, ii: n. 2. *Gr. Számvető asztalotska.*

Àbactor, oris: m. 3. *Marha-lopó, Tsorda-hajtó.*

Àbactus, a, um: *El-hajtatott.* Abacti greges furtó: *Tolvajul elhajtatott marhák.* Figuratè: Abacta nox: *Elmúlt éjtszaka.* Abactus partus: *Gyermek vesztés.* Abactus flamen: *Meg-szünt szél fúvás.* Abactus magistratu: *Tisztiből kivettetett.* Abactus amnis: *Más-felé vött folyó-víz.*

Àbactus, ús: m. 4. *Erövel elüzés.* Abactus hospitum: *Jövevényeknek elüzetések.*

Àbâcus, ci: m. 2. *Szakáts tábla, Pohár-szék, Számvető asztal, Ostábla.*

Àbâculus, li: m. 2. *Pohár székettske, asztalotska, Ostábla fa.* Abaculi, orum: *Számvető pénzek.*

Àbâgio, onis: f. 3. *antiqu. Példabeszéd.*

Àbâlienâtio, õnis: f. 3. *El-idegenítés.* Bonorum abalienatio: *Jószágának idegen kézre adása.*

Àbâlienâtus, a, um: *El-idegenítettett.* Abalienatus dicitur, quem quis à se removit. Alienatus, qui alienus est factus: *Meg-idegenedett.* Abalienatus jure civium: *Eltiltott a' város jussától.* Abalienata morbis membra: *Haszontalan megholt tagok.*

Àbâlieno, âvi, âtum, âre: *El-idegenítem.* Totum se à te abalienavit: *Tõled egészen meg-idegenedett.* Ita nos abalienavit: *Úgy ki-tsinált minket a' dologból.* Agros abalienavit: *Eladta a' földet.*

A hasonmás kiadójának könyvismertetője a világhálón:

PÁPAI PÁRIZ FERENC:
 DICTIONARIUM LATINO-HUNGARICUM
 ET HUNGARICO-LATINO-GERMANICUM

A polihisztor nagyenyedi professzor, Pápai Páriz Ferenc 15 évi szívós munkával, 1690–1705 között készítette el latin–magyar, magyar–latin szótárát, amely először 1708-ban jelent meg, majd pedig több újabb kiadásban is (1762, 1767, 1782, 1801).

E későbbi kiadások közül az 1767. évi a legjelentősebb, amely a tudós magyarigeni prédikátor, az emlékiró Bethlen Kata udvari lelkésze, Bod Péter kiegészítéseivel látott napvilágot. Bod a szótárát német megfelelőekkel bővítette, függeléket csatolt hozzá a sajátos magyarországi latin nyelvhasználat szóanyagáról. A szótár e legteljesebb változata a latin szövegekben szokásos rövidítések terjedel-

mes jegyzékét és az átszámításokat segítő mértéktáblázatokat is tartalmazza. A mai napig is egyike legalaposabb és legbőségesebb latin szótárainknak, az egyetemi latintanításban és a nagyközönség értő latin nyelvhasználatában mindmáig pótolhatatlan segédkönyv. Emellett alapvető fontosságú a művelődéstörténet számára is: mivel mind a művelt köz- és irodalmi nyelv, mind a tudományos szakterminológiák szókincsét összegyűjtötte és normaként rögzítette, bármely régi magyar irodalmi mű, műfaj, tudományterület tanulmányozásához és a nyelvtörténeti kutatásokhoz használata elengedhetetlen. Az 1100 oldalas kötet az antikváriumok keresett és féltett kincse.

Az Universitas Kiadó a szótár 1767. évi változatának hasonmás kiadását jelentette meg 1995-ben, hogy a szakemberek és az érdeklődő olvasók művelődéstörténetünk egyik legfontosabb forrásához és segédeszközéhez hozzáférhessenek.

DR. KISS TIHAMÉR

Református kollégiumaink szellemének megalapozói a XVI. században

A Magyar Református Nevelés I. évfolyamának számaiban örömmel olvastunk hazai református kollégiumaink reformáció-korabeli hagyományokra támaszkodó nevelő-oktató módszeréről, a tanulói internátusi magatartási szabályairól, kollégiumi és azon kívüli életvitelük fenntartásairól.

Ez új folyóiratunk egyik cikkírója idézi az egykori debreceni Tisza István Tudományegyetem pedagógiai tanárának, Karácsony Sándornak egyik megállapítását: „Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy történelmi egyház fiai lévén, nem kell mindent előlről kezdenünk, eligazítanak bennünket tradícióink.”

„A Debreceni Református Kollégium Története” című, 1988-ban kiadott műben Bölskei Gusztáv, a debreceni Református Hittudományi Egyetem professzora „A kezdetől a Váradai iskola beolvasásáig” (1538-1560) közleményében ismerteti az 1538-tól református szellemben oktató iskolának, és még az 1588. esztendő előtt kollégiummá fejlesztett intézmény rendtartásának (statutum) kialakulását, majd későbbi újraalkotott törvények és szabályok tartalmát. „Az első iskolai törvény mintája és forrása, – írja Bölskei professzor, – a Wittenbergi magyar diákok coetusának 1571-ben az egyetem által is elfogadott alapszabálya volt, amelyet a helyi viszonyokra alkalmazva és Trotzendorf goldbergi iskolájának törvényeivel párosítva vettek át a XVI. századi magyar református kollégiumok (Pápa, Sárospatak, Debrecen). Trotzendorf, Melancthon és Sturm a XVI. századi protestáns nevelés kiemelkedő alakjai.” (16. old.)

A magyar reformáció első nagy korszakában, a XVI. században a lutheri reformáció elméletének és a nagy humanista és reformátor Melancthon tanításainak a megismerése Wittenbergbe vonzotta a magyar kollégiumi diákokat, és a magukat átképezni kívánó papokat. Mint-hogy azonban Debrecenben korán, már a negyvenes években a helvét hitvallást fogadták be, Sturm strassburgi református gimnáziuma és akadémiai iskolája is vonzó volt a diákok számára.

Bölskei Gusztáv e történelmi tanulmányában részletesen tájékoztat a debreceni kollégiumi rendtartásról, belső szervezetéről, önkormányzata működéséről, a tantárgyakról és tankönyvekről (16-42. old.).

Mint köztudott, Magyarországon, a három részre szakított országban kezdetben a hazai német településeken, Budán, a szepességi, a felvidéki, az erdélyi szász városokban megjelent lutheri reformáció eszméivel ismerkedtek meg a magyarok. De korán, 1536-tól, amikor Szapolyai János fejedelem kiváló hadvezérének, Enyingi Török Bálintnak nagy számmal adományozza városainkat – köztük Debrecent, Pápát – az ő jóvoltából aki még az 1520-as évek elején Budán, a humanista reformátor Gryneus tanítványaként sajátította el a reformáció szellemében az

evangéliumi hitet, gyorsan elterjednek a reformáció tanai, mégpedig a Kálvin János elméleti kifejtésében és gyakorlatában kialakult “helvét hitvallás” elfogadásával.

Erről írja Bölskei Gusztáv professzor: „Az 1540-es évek végétől kezdve a debreceni reformáció történetében fokozatosan erősödött az a vonás, amely a várost és iskoláját a hazai helvét irányzat gyűjtőhelyévé tette. Ennek a politikai háttere, hogy az 1548-as pozsonyi országgyűlés XI. törvénycikke, amely a sákramentáriusokat száműzte az ország területéről, Debrecenre nem vonatkozott, mivel a város az 1538-as váradai béke értelmében Erdélyhez tartozott. Így 1551-ig, Erdély Habsburg kézre kerüléséig a helvét irány hívei Debrecenre választhaták működésük központjává. Erre a korszakra esik Radán Balázs prédikatori tevékenysége Debrecenben, akiről bizonyos, hogy innen való távozása után beregszászi lelkészként a helvét irányzat híveként tevékenykedett. Az 1551-es esztendőben a helvét irányú reformáció véglegesen gyökeret vert Debrecenben. Ekkor kerül a városba Kálmáncsehi Sánta Márton, a nagyhatalmú földesúr Petrovics Péter pártfogoltja. Ő lett a »magyar vallás«-nak titulált helvét irányzat vezére-gyénisége.” (Id. mű 12., 13.)

Érthető hát, hogy ez az irányzat mind szélesebb területen terjedvén el a háromfelé szakadt országban (és ezzel ideológiai egységben tartotta a lakosság több mint 90%-át), akadtak akik Helvéciába (Svájcba), a helvét hitvallást követők és tanítók egyetemére, Genfben látogattak és ott töltötték tanulmányi éveiket, mint azt Thuri Mátyás és Szikszai Hellopeus Bálint tette, 1566. október 14-én beiratkozván a genfi akadémiaira. (Bölskei id. mű 25.)

A szovjet katonai megszállás alól megszabadulva országunk, a nagy történelmi forduló első évtizedében, amikor újra életre kelhettek református iskoláink, és megújultan régi történelmi kollégiumaink, időszerű az egykor hagyományaink értékei napfényre hozásának, ami megkönnyíti az újrakezdést, és biztos alapul szolgál az általunk továbbépítő munkánknak.

Megfontolandó azonban, hogy a példamutató hagyományainkból mit és hogyan vegyünk át a jelenben, a múlt századoktól sokban eltérő társadalmi helyzetben élő, most felnövekvő nemzedék számára, milyen nevelői célkitűzéseket, didaktikai elveket, hitük megerősítésére, erkölcsi magatartásuk tökéletesítésére, magatartásuk alakítására hatékony módszereket, foglalkozási módokat.

Engem Kálvin Institutioja, katechizmusa, avagy hitvallása, iskolateremtő munkája és lelkipásztori gyakorlatának ismerete egy legutóbb írt könyvem megírásakor a református nevelés megfogalmazására ekként indított: A keresztyén erkölcsi nevelés célja: Isten országa számára nevelni újabb polgárokat, azokból, akik Jézus tanítványai-vá lettek. E hívők magukénak vallják Isten kijelentett törvényeit és gyakorlatban a szeretet két főtörvényének

engedelmeskednek: „Szeresd a te Uradat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből.” A másik: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.” Az Isten országa olyan társadalom már e földön, amelyben a Jézus-követő polgárok – felelősségük tudatában – mint „Isten képmására teremtettek”, és mint ez Isten képmása legtökéletesebb képviselője, Jézus tanítványaiként vállalják és töltik be itt a Földön hivatásukat, védelmezik és gondozzák a rájuk bízott anyaföldjüket, és szeretettel szolgálják a köz javát, családjuk, népük fennmaradását és boldogulását, az emberiség tökéletesítését, boldog, békés életét. (Keresztyén erkölcsi nevelés gyermek és serdülő korban, 2001) Református kollégiumaink – Kálvin és Sturm iskolái példája szerint – ezt a nevelői célt kell szemük előtt tartásuk.

A mohácsi vést, a török inváziót elszenvető magyarság Isten Szentlelke által megvilágosítva választhatta minden más helyett a református vallást, és követte a helvét reformátorok iskolateremtő munkáját. Ez a vallás hirdette, hogy minden embernek üdvössége érdekében meg kell tanulnia írni, olvasni, hogy olvasni tudja a Szentírást. Így szembesülhetett minden magyar, aki eleget tett e felhívásnak Isten néki szóló üzeneteivel, erkölcsi parancsaival, innen nyerhetett vigasztalást a rabságba hurcolt férfi, a garázdálkodó török katonák által maggyalázott asszony, a kis vagyonkájából kifosztott és otthonából kiűzdözött magyar. Jézus tanításából tanulhatta meg, hogy ki az igaz, a jó ember, ki lehet boldog, és ki lehet lélek szerint gazdag. Innen meríthetett erőt az új életkezdesre, az önvédelemre, az okos gazdálkodásra, a létben maradásra, olykor a védelmi harcra.

A genfi reformáció iskolájában tudatosult minden diák elméjében, hogy egyházunkban Jézus tanítása szerint az egyetemes papság elve kell érvényesülnön, Jézus ama parancsa szerint, mely minden megkeresztelt hívő tanítványának szólt: „Menjete, tegyete tanítványá minden népet, megkeresztelve őket... és tanítva őket, hogy megtartsák mindazt amit én parancsoltam néktek.” Kollégiumainkban hagyománnyá lett minden diákot felkészíteni e missziói parancs teljesítésére, egyházainkban ez alapján jött létre világiakból a gyülekezet életét irányító, ellenőrző, segítő testület, a presbitérium. Az egyházközségek, megyék, területek élén a lelkészi és világi elnökség, a templomainkban újabban a presbiterek bevonása az igehirdetés szolgálatába. A genfi kollégium akadémiáján, önkormányzat és polgári demokrácia volt. A hazai református kollégiumokban tűnt el iskolai felvételiükkor a “nemes” és “jobbágy” bejegyzés, itt is demokrácia volt. Bárki közülük, aki arra érdemesnek találtatott, lehetett egy coetus vagy a diák önkormányzati testület vezetője, mint szenior vagy kontraskriba. Ilyen hitbeli, erkölcsi és tudományos felkészültség alapján vállalhattak tisztséget a városi, megyei és országos vezetésben, szolgálva nemcsak egyházuknak, hanem népüknek is.

Értékes hagyománnyá lett mind az iskolában, mind a templomi kultuszban a magyar anyanyelv használata. Ennek köszönhető, hogy a latin nem szorította ki teljesen az uralkodó osztály körében a magyart. Ezért nevezték

„magyar vallás”-nak e bibliai vallást, ezért fordult a budai basa (politikai bölcsességéből) a debreceni kollégiumhoz és a debreceni zsinathoz, hogy a magyarországi török fennhatóságú részen lévő településekre onnan küldjenek papokat. Ennek a hagyománynak köszönhető, hogy a trianoni békeszerződés által öt részre szakított hazánkban a határon túli magyarok is az asszimilációs törekvések ellenére megőrizhették magyar vallásukkal magyar anyanyelvüket is.

Még egy reformáció korabeli értékes hagyományra hívom fel a figyelmet. Kálvin János és Sturm iskolateremtő munkájuk idején nem vállalták koruk skolasztikus oktatási módszereit, hanem mint akik II. Ferenc király humanista főiskolája, „A Királyi Lektorok Kollégiumának” neveltjei voltak, a reneszánsz itáliai és francia kollégiumainak mintájára a növendékeket bevonták a természet közvetlen tanulmányozásába, a hét szabad művészet középkori tárgyait revízió alá véve állították össze a tantárgyi anyagot, és ezek természetes sajátosságaihoz alkalmazkodó, hatékony oktatási módszert alkalmaztak az oktatásban, gondot fordítottak tanítványaik hit- és erkölcs-tani ismereteinek gyakorlatban való alkalmazására is. Hazánkban a XX. századba átnyúlóan makacsul ragaszkodtak iskoláink a herbarti sablonos, az emlékeztető vésésre törekvő, azt számon kérve minősítő, osztályozó módszerhez. A szovjet megszállás előtt Nagy László, a budapesti tanítóképző intézeti tanára dolgozott ki már a század elején egy, a növendékek érdeklődésére és életkori sajátosságaira figyelemmel lévő, hatékony módszert, majd ismertté vált és elterjedt meg-megújulva a genfi *école active* (cselekvő iskola), amit a szovjet megszállás kiszorítani igyekezett a „vörös herbartianizmussal”. Kollégiumaink nemes hagyományt újíthatnak meg, ha korszerű és hatékony módszereket alkalmaznak, amiknek a didaktikai elveit én fél évszázada időnként közreadok. (Magyar Pedagógia 1961. 3. szám, 1996. 4. szám, Theológiai Szemle 1997/3.)

SZAKIRODALOM:

Bölcskei Gusztáv: A kezdettől a váradi iskola beolvasásáig (1538-1560). In: A Debreceni Református Kollégium története, Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodája, Budapest 1988. 9-42.

Kiss Tihámér: A humanizmus és a protestantizmus hatása a franciaországi nevelésre és oktatásra a XVI. században. Szeged 1936.

Kiss Tihámér: A kátétanítás módszereinek történeti ismertetése. Szeged 1938.

Kiss Tihámér: Piaget pszichológiájának és didaktikai elveinek hatása hazánk oktatásmetodikájára. Magyar Pedagógia, 1996/4. 397-406.

Kiss Tihámér: A gyermek erkölcsi nevelésének bibliai alapjai, céljai és didaktikai elvei. Theológiai Szemle, 1997/3. 179-183.

Kiss Tihámér: A serdülők életkori sajátosságai és Jézus tanítványaivá nevelésük. Theológiai Szemle, 1999/4. 231-241.

Kiss Tihámér: A gyermek erkölcsi fejlődése. RPI, Budapest, 2000.

Kiss Tihámér: Keresztyén erkölcsi nevelés gyermek- és serdülőkorban. KFRTF, Debrecen, 2001.

Kovács Lajos

Református kollégiumok a közös szolgálatában

Harmadik alkalommal, 2001. május 18. és 20. között az idén *Kézdivásárhelyen*, évi tanácskozó munkaértekezleten vettek részt a romániai református kollégiumok a kolozsvári Református Pedagógiai Intézet és az ORTE szervezésében.

„Lássátok, tanítottalak titeket rendelésekre és végzésekre, amint megparancsolta nékem az Úr... Megtartások azért és megcselekedjétek! Mert ez lesz a ti bölcsességetek és értelmetek a népek előtt, akik meghallják majd mind e rendeléseket, és azt mondják: Bizony bölcs és értelmes nép ez a nagy nemzet!” (5Móz 4,5-6) Ezzel a bátorító Ige üzenettel kezdődik főtiszteletű *Pap Géza* püspök pásztorlevele a konferencia résztvevőihez.

A rendezvényen részt vett a romániai református kollégiumok Igazgatótanácsa, a *Kollégiumi Vallástanárok Szakkollégiuma*, a kollégiumok osztálynevelő tanárainak egy része, a romániai református egyházkerületek képviselői és egy küldöttség az ORTE elnökségének képviselőjében.

A rendezvény általános célkitűzése folytatni és kiteljesíteni a kilenc romániai református kollégium közötti hatékony, célszerű együttműködést a mind eredményesebb nevelési feltételek biztosítása érdekében. Nagyszámú problémát okozó helyzetre és azonnali feladatra kerestünk megoldást. Ezek közül a legfontosabbak voltak:

1. véglegesíteni és értékelésre, jóváhagyásra felterjeszteni az egyházi tantárgyak curriculumát,
2. megoldást keresni az állam tantervi korlátozásainak ellenére a kollégiumok változatos szakosodására,
3. beindítani az előkészítő munkát egy saját rendtartási szabályzat kidolgozására,
4. egy, az állammal kötendő egyezményjavaslat kidolgozása, a felekezeti oktató-nevelő tevékenység megfelelő és méltányos törvényi szabályozására,
5. a tantárgyi és hozzáértési vetélkedők eredményeinek kiértékelése,
6. a református értelmiség erősítése és közösségé szervezésének célján belül az ORTE helyi szervezésének és munkájának javítása,
7. belső, saját minőségbiztosító rendszer kialakítása,
8. bemutatóval egybekötött megbeszélés a kollégiumok nevelési ajánlatának népszerűsítése és vonzási erejük növelésére vonatkozóan.

A megbeszélés témáinak aktualitása és sürgető jellege biztosította a dinamikus megközelítést és a fokozott problémamegoldó magatartását a tanácskozóknak. Téma- és feladatközpontú volt a megbeszélés a közös tanácskozásokon és a szekciókban munká során is. Az eredmények megfelelnek a várakozásnak.

A tanácskozást a helyi közösség is érdeklődéssel követte. Az istentiszteleti alkalmakon sokan jelentek meg a gyülekezet tagjai és a kollégium tanulói közül. A helyi média méltatta a tevékenység célját és beszámolt a rendezvényről.

Házigazdáink, a *Kézdivásárhelyi Református Kollégium* és a gyülekezet optimális szakmai és lelki feltételeket biztosított a munkára. Hálások vagyunk mindenkinek, aki segített és támogatta a rendezvény szervezését és kivitelezését. Különösen köszönettel tartozunk az anyagi és erkölcsi támogatásért a holland *OGO Alapítványnak* és az ORTE elnökségének támogató részvételéért és anyagi hozzájárulásáért.

Örömmel közölhetjük, hogy megkezdtük a felkészülést a 2002. évi konferenciára!

Kolozsvár,
a Farkas utcai
református
templom szószéke

IN MEMORIAM GYÖRKE ILDIKÓ

1952. szeptember 21-én született Székesfehérvárott. Középiskolai tanulmányai befejezése után 1971-ben felvételt nyert a *Pécsi Tanárképző Főiskola* magyar nyelv és irodalom, valamint történelem szakára. Általános iskolai tanári diplomáját 1975-ben kapta meg.

> Az 1975/76-os tanévben tett-vágygal, tenniakarással teli pályakezdő tanárként került a *Rádda Barnen* énekzenei általános iskola tehetséges osztályába. – meséli *Síkfalvi Judit*, a *Julianna Általános Iskola* igazgatónője. Nyitott társaságunk jól viselte maximalizmusát, az irodalomórák hirtelen lendületet kaptak. Munkabírásunk határáig terhelt minket, s amikor rádöbrent, hogy nem mindenki készül magyar szakra, differenciáltan tanított tovább. Az osztály humán részébe kerültem; biztatására vettem részt egy kerületi irodalomversenyen, ahol továbbjutottam a fővárosi döntőbe. Az ő segítségével elért siker indított el a magyartanári pálya felé. Középiskolai éveim alatt is hetente találkoztunk, olvasmányélményeinket beszélgettünk meg együtt. *Győrke Ildikó* adta kezembe a szépirodalmat. Nemcsak a tanári pálya, sokkal inkább az irodalom iránti szeretetet kaptam tőle, a minden áron való tudni akarást. <

„Azt mindenkinek meg kell értenie, hogy az értékeremtő tudás nem hobbi, amely az egyén szórakozását szolgálja, hanem eszköz is – és legfőképpen az. Ezzel az eszközzel élni és visszaélni is lehet, az egyéni döntés önkényén múlik, hogy ki hogyan sáfárkodik a képességeivel. A szüntelen tanulás – véleményem szerint – életfeladat, amely nem zárja ki, hogy azt örömmel tegyük.”*

1978-ban az *ELTE Bölcsészettudományi Karán* magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári, 1984-ben pedig filozófiai előadói képesítést szerzett.

1982-ben egyetemi doktori fokozatot kapott *Novellatípusok a századvégen* című dolgozatáért.

1997-ben az *MTA Doktori Tanácsa* az irodalomtudomány kandidátusává nyilvánította.

1978 és 1998 között középiskolában tanított. 1990 és 1995 között a *Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának* adjunktusa volt, a XIX. század második felének magyar irodalmát oktatta.

> 1998 óta ismertük – emlékszik vissza rá *Szitár Katalin* a *KGE* tanáraként. Szigorú, kíváncsi, tanáros ugyanakkor kedves tekintete sosem árulkodott rosszkedvről, még betegsége idején sem. Feladatait mindig céltudatosan és gyorsan végezte, mégis óriási türelemmel, amit vezetőként is kamatoztatott. Emberként viselkedett ekkor is, mint aki tisztában van azzal, hogy a közösség élete nem egyetlen történet, hanem minden résztvevő külön, személyes történetének összessége. „Közös szekeret” húzunk mindannyian együtt, hiszen így gondolkodott. Születni kell erre, vagy elég bölcsnek lenni ahhoz, hogy a másik történetét is észrevegyük és megértsük. Ő figyelni tudott ezekre a külön történetekre. Azt hiszem, a diákokkal való viszonya is ennek a képességének volt köszönhető: kíváncsi volt az ő történetükre is. Mindenki elfogadta olyannak, amilyen, mert ő is mindenkit úgy fogadott el, amilyen. <

„Meg kell azonban vallanom, hogy szívem szerint elsősorban a tanítással és a kutatással foglalkoznék. Hisz egy tanár számára a karriert nem a hivatali ranglétrán való előrehaladás jelenti, hanem az oktatás színvonalának szüntelen emelése, amit tanítványainak eredményességén mérhetünk le.”

> Szenvedélyesen szeretett tanítani, rengeteg órája volt. Mindig diákokkal körülvéve láthattuk a folyosókon. – mondja *Szabó András*, a *KGE* tanára. Hozzá írtak a legtöbben szakdolgozatot, volt valami, amivel meg tudta fogni a hallgatókat. Nagy terhek viselésére volt képes, órái száma is csak az utolsó félévben csappant meg, akkor sem betegsége, hanem hivatali elfoglaltságai miatt. De nemcsak a diákokra volt nagy hatással, a magyar tanszéken dolgozókat is képes volt összetartani egy igen nehéz időszakban. <

1998 szeptemberétől a *Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán* a XIX. század második felének és a XX. század első felének magyar irodalmát oktatta. 1999 őszétől tanszékvezető, majd dékánhelyettes, később megbízott dékán – 2001. május 3-ig.

„Református lelkész-családból származom. Édesanyám református iskolában tanítónő volt, annak államosításáig, édesapám református lelkész. Mindketőjük szellemisége, egyénisége egyaránt fontos volt személyiségem, erkölcsi világképem kialakulásában. Hamar megtanultam a kötelességtudatot, a feladat szentségét, és azt, hogy eredményeim közül csak azokra lehetek büszke, amelyeket saját erőfeszítéseim által értem el. Az élethez szükséges képességeimért viszont nekik kell hálát adnom, hiszen tőlük kaptam mind örökölte, mind nevelésük által. Hiszem azt, hogy életemnek küldetése van és annak megvalósításához semmilyen erőfeszítést nem sajnálok, teszem, amit kell.”

* részletek a Reformátusok Lapjában megjelent utolsó interjúból.

A Zsinat 2001. május 10-i iskolaügyi határozatai

Mint ismeretes 2001. május 9-10-én ülésezett a Magyarországi Református Egyház legfőbb döntéshozó szerve, a Zsinat. Három napirendi pont érintette a református iskolaügyet. A határozatok előkészítését a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottságának április 25-i ülése végezte el. [Az Iskolaügyi Szakbizottság üléséről részletesen szoltunk a Magyar Református Nevelés 2001/4. és a Hírlevél 2001/ IV. (április-május) számában.] A Magyarországi Református Egyház Zsinatának 2001. május 10-én meghozott határozatai:

a) A Magyarországi Református Egyház általános iskolai kerettantervének (1-8. évfolyam) kiadása

„A Magyarországi Református Egyház Zsinata jelen határozatával elrendeli, hogy a Magyarországi Református Egyház valamennyi általános iskolája a helyi tantervek elkészítésénél <A Magyarországi Református Egyház általános iskolai kerettantervét (1-8. évfolyam)> vegye alapul. (1. §). Jelen zsinati határozat kihirdetésével lép hatályba. (2. §)”

b) A református hit- és erkölcs-tan érettségi vizsga általános követelményei c. dokumentum kiadása

„A Magyarországi Református Egyház Zsinata jelen határozatával <A református hit- és erkölcs-tan érettségi vizsga általános követelményei> c. dokumentum elfogadásával módosítja a református hit- és erkölcs-tan érettségi vizsga követelményeit (1. §). A módosított követelmények alapján először 2005-ben tehetnek református hit- és erkölcs-tan érettségi vizsgát a középiskolát végzett diákok. 2004-ig a régi követelményrendszer alapján kell szervezni az érettségi vizsgákat

(2. §). Jelen zsinati határozat kihirdetésével lép hatályba (3. §).”

c) A református pedagógus kiténtetések odaítélése

„A Magyarországi Református Egyház Zsinata – az Iskolaügyi Szakbizottság javaslatára – 2001-ben a Makkai Sándor-díjat Finna Istvánné tanárnőnek, Sullay Mihályné igazgató asszonynak és Drenkó Zoltán igazgató úrnak, az Imre Sándor-díjat pedig Dr. Héder Jánosné ny. igazgató asszonynak adományozza szakmai munkájuk és példamutató emberi-hitbeli magatartásuk érdeméért.”

Az Iskolaügyi Osztály szeretettel köszönti a díjazottakat! A Makkai Sándor-díj átadására az országos református tanévnyitó ünnepélyen, az Imre Sándor-díj átadására pedig az Országos Protestáns Napok keretében kerül sor.

A kiténtetettek rövid bemutatása:

Finna Istvánné

1952. május 2-án született Nagygécen. Tanárképző főiskolát végzett, a Jókai Mór Református Általános Iskolában biológia-mezőgazdasági szakos tanárként dolgozik. Finna Istvánné sokoldalú hitéleti, pedagógiai és szakmai felkészültségét a gyerekek, a szülők, a kollégák, a gyülekezet és a fenntartó naponta megtapasztalhatja. Szakmai felkészültségének és tanári munkájának ékes bizonyítéka, hogy végzős diákjai közül minden évben többen sikeresen jelentkeznek biológia tagozatra. A református nevelési eszményeknek nem csak megfogalmazója, szószólója, de példaértékű „használója”. Személyiségét a következetesség, igényesség, rendszeresség jellemzi, nagy pedagógiai érzék, tolerancia, egyértelműség, lelki, hitbeli tartás jellemzi a szeretni tudás és a szeretetátadás képességével. 1981

óta végzi áldásos tanári munkáját. Az önkormányzati fenntartás alatt sem tagadta meg hitét, hovatartozását. Három gyermeke a gyülekezetben konfirmált. A tanulói és tanári közösségben a bibliaórák, a csendesnapok kezdeményezője, szervezője. [Javaslattevő: a Jókai Mór Református Általános Iskola és a Nyíregyháza-Város Református Egyházközség.]

Sullay Mihályné

1966-ban kapott tanítói oklevelet a Debreceni Tanítóképző Főiskolán. A városban elismert pedagógiai munkája, tapasztalata alapján keresték meg és kérték szolgálatát az 1992-ben újrainduló egyházi iskolába a református gyermekek nevelése-oktatása céljából, s. itt hamarosan igazgatóhelyettesi beosztásba került.

1994 szeptemberétől új épületben, az 1948-ban megszűnt református iskolába kerültek a református gyermekek és pedagógusok. Ettől kezdve működik a Magvető Református Általános Iskola Sullay Mihályné igazgató vezetésével. [Javaslattevő: a Gyulai Református Egyházközség.]

Drenkó Zoltán

A Rozsnyói Református Egyházi Alapiskola lelkész-igazgatója, 1969. április 17-én Rozsnyón született. Alapfokú és gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte. Magisteri képesítést a Nyitrai Pedagógiai Fakultáson, 1992-ben szerzett. Főiskolai tanulmányai során jutott hitre, majd 1991-ben a nyitrai gyülekezetben konfirmált. Felsőfokú tanulmányai, s a tényleges katonai szolgálat elvégzése után két éves katechetikai szemináriumot abszolvált a Kassai Katechetikai Szemináriumban. Ez idő alatt a Rozsnyói Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolában kezdi meg pedagógusi pályafutását /1992/.

Fogékony az újra. A gyerekekhez való viszonya kitűnő. Felkészültsége a tanítási órákra átgondolt, alapos /Tóth Sándor volt iskolaigazgató jellemzése/. A szeminárium elvégzése után, felvételt nyert a *Komáromi Calvin János Teológiai Akadémia* lelképásztori szakjára, melyet 1999-ben lelkészi képesítést nyerve, sikeresen befejezett. A nagy távolság miatt /Rozsnyó-Komárom/ teológiai tanulmányai érdekében lakhelyet és munkahelyet változtatott, s a két év rozsnói gyakorlat után előbb *Gútán* /állami intézmény/, majd meghívás után az *Alistáli Református Egyházi Alapiskolában* folytatta hivatását. Az itt töltött év alatt alakult meg *Rozsnyón* a református alapiskola, ahova meghívás után „visszatér” s az intézmény élére kerül /1997/.

Valamennyi missziói helyére az Apesél 23.11 alapján érkezett s en-

nek értelmében rá méltatlan, de elhívott szolgálként munkálkodik a mai napig.

[Javaslattevő: a *Szlovákiai Református Keresztény Egyház Zsinati Elnöksége*.]

Dr. Héderné Váróczy Piroska

Már az 1970-es és az 1980-as években – a Művelődésügyi Minisztérium munkatársaként – segítette, támogatta az egyetlen egyházi középiskolánk működését. 1990-ben a Baár-Madas újraindulása során – Baár-Madas-os öregdiákként is – azonnal a szervezők közé lépett, s 1990 áprilisától 1992. augusztus 31-ig a Baár-Madas tanáraként, igazgatóhelyetteseként és az internátus vezetőjeként tevékenykedett. Megalapította a gimnázium munkáját azóta is támogató Baár-Madas

Alapítványt. 1990-92. között és 1995-től az igazgatótanács tagja.

Első nyugalomba vonulása után az akkor szerveződő ETI – Holland-Magyar Oktatásközvetítő Központ igazgatója lett. A holland-magyar iskolai kapcsolatok, segélyszállítmányok, tanulmányutak, ökumenikus továbbképzések szervezése sokat lendített a magyar iskolaügyön. Együttműködési készsége más református iskolaügyi szervekkel mindig kiváló volt, s azóta is folyamatosan segíti tanácsaival a hozzá fordulókat. Érettségi elnökként immár két évtizede tevékenykedik a református iskolák körében. 1999-ben ő végezte el a református iskolák érettségi vizsgái tapasztalatainak összegzését. [Javaslattevő: a Zsinati Iskolaügyi Osztály és a Tiszántúli Református Egyházkerület Iskolaügyi Szervezete.]

Temesvár, református templom és konferenciaközpont

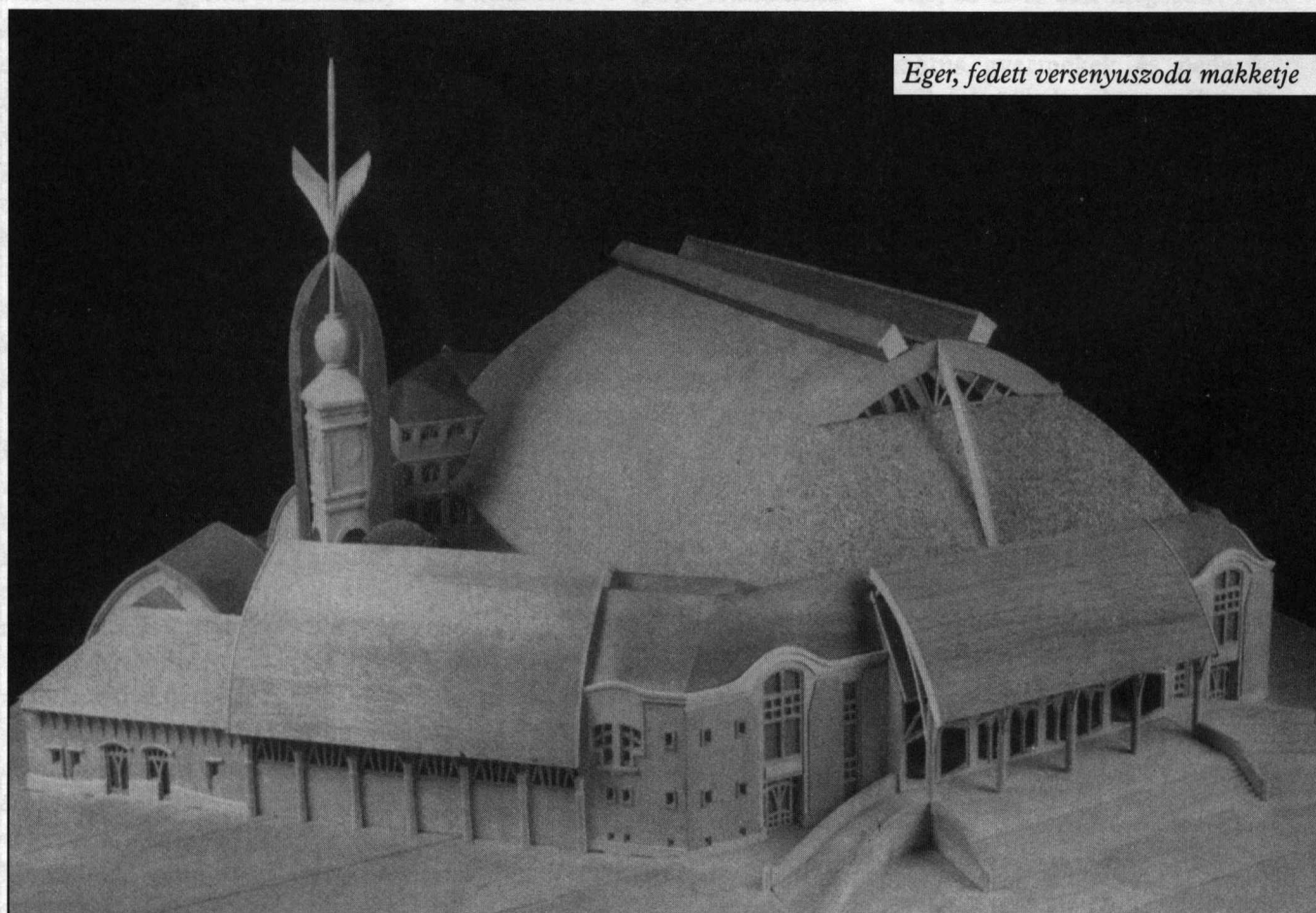

A Johannita Lovagrend felajánlása református középiskoláinknak

A 2000/2001. tanév végéhez közeledve ismét megkereste a *Zsinati Iskolaügyi Osztályt* a *Johannita Lovagrend* kancellárja és felajánlotta, hogy a *Johannita Lovagrend Magyar Tagozata* református középiskoláink egy-egy 11. évfolyamos diákját jutalmazza 15.000.- Ft-tal és oklevéllel a tanévzáró ünnepélyeken. A díj odaítélésének a nevelőtestületek döntése a feltétele, melynél figyelembe kell venni a javasolt diák tanulmányi eredményét, szorgalmát és „lovagias” magatartását.

A *Zsinati Iskolaügyi Osztály* felhívására a következő református középiskolák küldték el a megjutalmazandó tanuló nevét:

Iskola	Jutalmazandó	Tanévzáró
Békés, Szegedi Kis István Református Gimnázium	Nagy Tamás 11.a	
Budapest, Baár-Madas Református Gimnázium	Huszár Krisztián 11.c	június 23. 10.00
Csurgó, Csokonai Vitéz Mihály Ref. Gimnázium	Orbán Izolda 11.a	június 16. 9.00
Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma	Kurucsó Tamás	június 24. 14.00
Gödöllői Református Líceum	Csupor Anna 11.	
Halásztelki Református Kertészeti Szakképző Iskola	Papp Noémi 10.a	június 23. 9.00
Hódmezővásárhely, Bethlen Gábor Ref. Gimnázium	Tóth Adorján 11.a	
Kecskeméti Református Kollégium Gimnáziuma	Kálló Karola 11.c	
Mezőtúr, Szegedi Kis István Református Gimnázium	Herbály István 11.a	
Miskolc, Lévy József Református Gimnázium	Macsuga Melinda 11.d	június 23. 10.00
Nagyecsed, Ecsedi Báthori István Ref. Gimnázium	Szólláti Imre 11.	június 17. 10.00
Nagykőrös, Arany János Református Gimnázium	Fehér Réka 11.b	
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma	Demeter Gellért Zsolt 11.a	június 24. 14.00
Pécsi Református Kollégium Gimnáziuma	Kvell Viktória 11.	
Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma	Gergely Gábor 11.h	június 23. 10.30
Szentendrei Református Gimnázium	csak alsóbb évfolyamok vannak	

Eger, fedett versenyuszoda makketje

GYÖNGYSZEMEK

2001. nappali tagozat – érettségi

A természet, mint ihletforrás a 18-19. század magyar lírájában

- Csokonainak nincsenek barátai, ezért rejtőzik el a természet mögé.
- Petőfire nem volt jellemző a kontemplatív magatartás – József Attilával szemben.
- Ha összegezve nézzük, akkor azt lehetne mondani, hogy nincsen két ugyanolyan stílusú költő, ezért a verseiket is más formában írták.
- Itt egy ellentét található a hó és a tűz között, hiszen ellentétek.
- Nehezen nyugszik bele a költő a megöregedés gondolatába. *(A költő 28-30 éves!)*
- Petőfi versei könnyen érthetőek az egyszerű parasztember számára is.
- Ebben a részben sok az ige és a főnév.
- A költő megszemélyesíti az esti szellőt, és kéri, hogy fújjon.

Egyéni és közéleti konfliktusok Katona József Bánk bán című drámájában

- A szereplőket felbonthatjuk valóságos és kitalált személyekre.
- 1825-ben írta, de a cenzúra 1819-ben nem engedte előadni.
- Bánk bán megbocsátott halála előtt Melindának, de ez már nem segített az asszonyon.
- II. Endrét Melindával lehetne összehasonlítani, aki szintén szerető anyja és jó feleség.
- Bánknak két szálon futnak a cselekményei.
- Melinda magába megtévelyedik.
- A tételben megadott feladatot úgy végeztem el, hogy közben a konfliktushelyzet körülményeit is bemutattam – a könnyebb megértés érdekében.
- Az ötödik szakasz helyszíne a királyi udvar, ahol Gertrudis ravatala zajlik.
- Bánk bán mindkét szála köré konfliktus épül.
- A dráma az 1848-49-es szabadságharc programjában szerepel, az utolsó napirendi pontban.
- A drámát zeneiség szempontjából Erkel Ferenc zenesítette meg.
- Ekkor a közéleti szál megvilágosodik számára – a nép nyomorúságban él, lekicsinyesült...
- Gertrudis elnyomása sok ember számára nyomasztó.
- ...tudva Ottó piszkos erkölcsi bukását.
- Melinda halálba fojtja bánatát.
- Melindát Gertrudis elküldi, mert nem állt be Ottó kegyelme alá.

(Gyűjtötte: Nagy Magdolna, Halásztelek)

NAGY-BALÓ ANDRÁS

VERSENYFELHÍVÁS

Hagyományaik szerint az egyházi iskolák minden téren útmutatóul szolgáltak egykoron az ország többi oktatási intézményei számára. Az elmúlt tíz év alapján szomorúan kell megállapítanunk azt, hogy még nagyon sok önzetlen munkára van szükség ahhoz, hogy újra mintául szolgálhassunk.

Az alábbiakban felvázolt gondolatokkal egy olyan próbálkozást teszünk közzé, mely reményeink szerint javíthat helyzetünkön.

Az iskoláinkban oktatott tantárgyak közül talán a matematika területén a legrosszabb a helyzet. Igen szép és küzdelmes munkát fejtenek ki ennek megváltoztatásáért a debreceni tanártársaink, akik évente egy alkalommal vendégül látják református iskoláink diákjait és tanárait egy hétvégére, ahol színvonalas versenyt bonyolítanak le és egyúttal lehetőséget biztosítanak eszmecserékre is. Mégis úgy tűnik: ez kevés. Református diákjaink többnyire elhanyagolható eredményeket mutatnak fel az országos élvonallal való összevetéskor. A teljesítmény javításának érdekében a következő a javaslatunk:

Minden iskolánk a következő (2001/2002) tanévben „építsen fel” egy 5 tagú csapatot (két 16 év feletti és három 16 év alatti tanulóval), akik az azt követő (2002/2003) tanév minden hónap első hétvégén különböző helyszíneken találkozva csapatmunkában összemérik erejüket. Tehát a tételsort az egy csapatban lévőknek közösen kell megoldaniuk.

Ez elősegítheti az egyes iskolákon belüli nagyobb érdeklődést a matematika iránt és a folyosóra is kiviszi az érdeklődést, hisz egy csapaton belül kell együttműködjön a tizenegyedikes például a tizedikkel. Ugyanakkor nem elhanyagolható az ezáltal szerezhető közös munka élménye sem. Reményeink szerint a következő tanév elegendő időt ad arra, hogy ezen versenyünk lebonyolításának anyagi és szellemi fedezete is biztosítva legyen.

Aki egyetért elképzelésünkkel, kérjük jelezze ezt a következő címen: *Baár-Madas Református Gimnázium és Általános Iskola, Nagy-Baló András, 1022 Budapest, Lorántffy Zs. u. 3. e-mail: 99tnba@linux.bmrg.hu, telefon: 212 1494.*

A kiskunhalasi templom karzatmellvédének díszítése

Nemzedékek értékei – A 2001. évi Talentum Tábor programja

A Talentum Tábor 2001. évi központi témája: „**Nemzedékek értékei**” [„*Járnak-e ketten együtt, ha nem egyeztek meg?*” (Ámós 3,3)] A tábor szervezése során arra törekszenek a szervezők s a tábor vezetői (Papp Kornél zsinati osztályvezető és Püski Lajos lelkipásztor), hogy ötvözzék a magyarság, a keresztyénség és az emberiség sorskérdéseivel foglalkozó plenáris elméleti előadásokat (4 téma) és a gyakorlati tevékenységet előtérbe helyező szekciómunkát (5 alkalom). A nap igei témáit 6 bibliakörben beszéljük meg a diákok debreceni teológusok vezetésével. A 6 szekció és a 6 bibliakör különbözősége lehetőséget teremt arra, hogy szélesebb körben ismerkedjenek egymással a tábor résztvevői (kb. 100 diák keresi fel évről évre a balatonszárszói tábort). A szabadidős és sportolási lehetőségek jól illeszkednek a szakmai és az igei alkalmakhoz. **Az előző számunkban megjelent információkhoz képest újdonság a sport szekció megszervezése.** A 2001. évben felkért szekcióvezetők:

Biológia - ökológia	<i>Faragóné Szénássy Emese</i> (Hódmezővásárhely)
Irodalom	<i>Bajusz Árpádné</i> (Gödöllő)
Matematika	<i>Nagy Baló András</i> (Budapest)
Néprajz - néptánc - népzene - néphagyomány	<i>Hertz Vilmos</i> (Debrecen)
Sport	<i>Balássy László</i> (Budapest)
Történelem	<i>Csobán Pál</i> (Gödöllő)

Tisztelettel kérjük a középiskolák vezetőit, hogy hirdessék intézményeikben a Talentum Tábor programját. Lehetőség szerint bízzanak meg egy lelkes tanárt, aki ösztönzi a gyermekeket a táborba történő jelentkezésre. (Évről évre közel 100 diák vesz részt a tábor munkájában, a tábor befogadóképessége azonban 120 fő.) Javasoljuk, hogy az év végi jutalmazáskor éljenek azzal a lehetőséggel, hogy néhány diák részvételét anyagilag is támogatják. Várhatóan a Református Tehetséggondozó Alapítvány is támogatni fogja intézményenként 1-1 rászoruló diák részvételét. A Református Pedagógiai Intézet 30 versenynyertes diák költségeit fedezi.

Részvételi költség: 9.600 Ft

JELENTKEZÉS

a 2001. évi balatonszárszói Talentum Táboron
való részvételre (2001. augusztus 6-12.)

Beküldési határidő: 2001. június 15.

Név:

Születési hely és idő.....

Lakcím (irányítószámmal):.....

Telefonszám (otthoni, vagy valamelyik szülő munkahelyi száma, a szülő nevének megjelölésével):.....

.....

Az iskola (egyházközség) neve:

.....

Az iskola (egyházközség) címe:

.....

Az iskola (egyházközség) telefonszáma:

.....

Kiemelkedően jó

.....

tárgy(ak)ból.

Versenyeredmények a verseny ill. vetélkedő pontos nevének és az elért helyezésnek a megjelölésével:.....

.....

Az osztályfőnök véleménye:.....

.....

.....

A hitoktató véleménye:

.....

.....

Melyik szekcióban kíván tevékenykedni (a megfelelő szekciót kérjük aláhúzni!)*:

Biológia – ökológia

Irodalom

Matematika

Néprajz – néptánc – népzene – néphagyomány

Sport

Történelem

Dátum:.....

.....

(a pályázó aláírása)

.....

(az osztályfőnök/lelkipásztor aláírás)

* Két szekció bejelölését kéri a szervezők a csoportok arányos kialakítására érdekében!

Ajánlat 15-25 éves fiataloknak Fogyatékos és egészséges fiatalok integrációs tábora

a lakiteleki Népfőiskolán 2001. június 24-30.

Közös nyári tábor a mozgásában korlátozott és a nem mozgássérült 15-25 éves fiatalok részére, akik a sportjátékok segítségével ismerhetik meg egymás értékeit, örülhetnek egymás sikerének.

Várjuk a szociális munkás, gyógytornász vagy egyéb szakon tanuló, ill. tanulmányaikat ezen a szakterületen elkezdni vagy folytatni kívánó fiatalokat is.

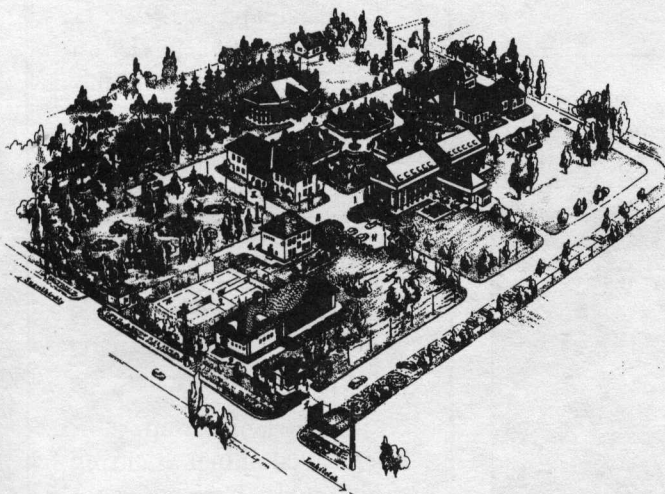
A hétnapos tábor valamennyi foglalkozását szakképzett és lelkiismeretes pedagógusok irányítják.

Szállás: a Népfőiskola Vendégházában

Kedvezményes részvételi díj (teljes ellátással): 11.000.- Ft/fő

Jelentkezési határidő: 2001. június 15., a részvételi díj 50%-ának befizetésével

6065 Lakitelek, Felsőalpár 3. Tel.: 76/549-049, fax: 76/549-048, Szabó Tamásné

Ajánlat pedagógusoknak Kistelepüléseken tanítók VI. országos találkozója

a lakiteleki Népfőiskolán 2001. július 8-15.

Az immár hagyományos országos találkozón a résztvevők kedvező és kedvezőtlen tapasztalatai adhatnak biztató ösztönzést, szolgálhatnak tanulsággul. A szakmai eredmények és gondok mellett szó lesz a kisiskolások sajátos helyzetéről, védelméről, új szakmai programokról, pályázati lehetőségekről, kormányzati szándékról.

Az előadások és konzultációk mellett szabadtéri tenisz-pálya, edzőterem, asztalitenisz és fedett uszoda, szauna segíti a testi és szellemi felüdülést.

Szállás: a Népfőiskola Kollégiumában és Vendégházában
Kedvezményes részvételi díj (teljes ellátással): 11.000.- Ft/fő
Jelentkezési határidő: 2001. június 30., a részvételi díj 50%-ának befizetésével

6065 Lakitelek, Felsőalpár 3. Tel.: 76/549-049, fax: 76/549-048, Szabó Tamásné.

További táborokról érdeklődni lehet a népfőiskola címén.

Pedagógusok üdülése és konferenciája Balatonszárszón!

Idén először lehetőség nyílik arra, hogy a református intézmények pedagógusai a **balatonszárszói SDG Konferenciatalepen** eltöltsenek 1 hetet. **Üdülés és konferencia** – e két tevékenységet szeretnénk ötvözni. 6 éven felüli gyermekek elhelyezésére is van lehetőség. A gyermekeknek külön bibliakört és külön programot lehet szervezni arra az időre, míg a felnőttek tanácskoznak. A táborban az elhelyezés nemenként lehetséges, mivel a szobák többsége 6 ill. 8 személyes. (Népes családok elszállásolásakor lehet kivételt tenni.)

A pedagógus hét időpontja: **2001. augusztus 13-19.** (a Talentum Tábor és az Hittanoktatói Konferencia között). Minimális létszám 80 fő, azaz 80 fő jelentkezése esetén szervezzük meg.

Részvételi költség 9.600.- Ft/fő.

JELENTKEZÉS

a 2001. évi balatonszárszói Pedagógus
Konferencián való részvételre
(2001. augusztus 13-19.)

Beküldési határidő: 2001. június 22.

Név:

Születési hely és idő:

Lakcím (irányítószámmal):

Telefonszám (otthoni, vagy munkahelyi):

Az iskola neve:

Az iskola címe:

A pedagógussal jelentkező családtagok:

Név.....

Életkor.....

Kelt.

.....
aláírás

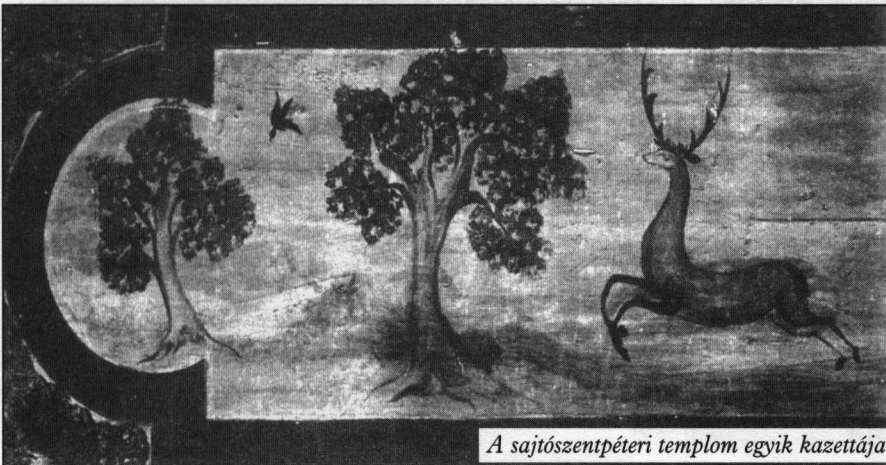

E SZÁMUNKBAN KÖZREMŰKÖDTEK:

Boros Attila	fordító (Erdőkertes)
Czibula Ferencné	tanár (Jókai Mór Református Ált. Isk., Nyíregyháza)
Gyivicsán Viktória	megbízott óvodavezető (Szeged, Clarisseum)
Korzenszky Richárd	perjel (Tihany)
Kiss Tihamér	pszichológus, ny. egyetemi magántanár
Kovács Lajos	igazgató (Erdélyi Református Ped. Int., Kolozsvár)
Nagy-Baló András	tanár (Baár-Madas Református Gimnázium és Általános Iskola)
Papp Kornél	osztályvezető (Zsinati Iroda)
Pokorni Zoltán	oktatási miniszter
Síkfalvi Judit	igazgató (Julianna Református Általános Iskola)
Szabó András	egy. tanár (KRE, BTK)
Szitár Katalin	adjunktus (KRE, BTK)

HELYREIGAZÍTÁS:

Az előző számunkban közöltektől eltérően szerzőnk, *dr Szabó Szabolcs* karnagy, a pécsi Leöwey Klára Gimnázium magyar-ének szakos tanára.

A sajtószentpéteri templom egyik kazettája

Magyar Református Nevelés 2001/2002.

MEGRENDELÉS

A REFORMÁTUS PEDAGÓGIAI SZAKFOLYÓIRAT 2001/2002. évi számait

példányban megrendeljük. (A 9 szám előfizetési díja 900 Ft).

Név:

Cím:

.....
aláírás

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református
Pedagógiai Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél*

Felelős szerkesztők:
Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:
Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@elender.hu
suli5142@bp.sulinet.hu

Tördelés: TIBOGRAPHIA STÚDIÓ

Tel.: 06-30-962-5582

ISSN 1585-7565

Nyomdai munkák: MA-PRINT

Megrendelni

a 2001/2002. tanév számait
a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente
kilenc alkalommal Stichting
Hulp Oost-Europa és az
Oktatási Minisztérium
támogatásával.

Észrevételeiket szeretettel várjuk!

